

Rekenkameronderzoek ICT-Centrum Veenendaal

Eindrapport

Februari 2017

Rekenkamercommissie Veenendaal

Colofon

De rekenkamercommissie van de gemeente Veenendaal bestaat uit twee interne leden en drie externe leden en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

<i>Voorzitter:</i>	ir. G.L. Tjerkstra
<i>Externe leden:</i>	drs. T. Mulders drs. A.M. Jutte
<i>Interne leden:</i>	J. Blad D. Helsen
<i>Secretaris:</i>	S. Hendriks MSc
<i>Postadres:</i>	Rekenkamercommissie Veenendaal Postbus 1100 3900 BC Veenendaal
<i>Telefoon:</i>	(0318) 538285
<i>e-mail:</i>	rekenkamercommissie@veenendaal.nl
<i>Website:</i>	http://gemeenteraad.veenendaal.nl/wat-is-de-rekenkamercommissie

Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met KplusV.

Eerdere onderzoeken van de rekenkamercommissie Veenendaal:

1. Een dienst bewezen? Onderzoek naar de verbouwing van de centrale hal in het gemeentehuis (2006).
2. Het beleids- en beheersinstrumentarium in de gemeente Veenendaal (2006).
3. Op de “kleintjes” letten, quickscan naar de inkoop situatie in de gemeente Veenendaal (2006).
4. Een schot in de roos. Onderzoek naar de aankoop en exploitatie van de Rozenbottel (2007).
5. IW4-bedrijven. Onderzoek naar de sociale werkvoorziening in de gemeente Veenendaal (2007).
6. Een klap van de molen? Onderzoek naar molen “De Vriendschap” in Veenendaal (2007).
7. De Vallei, zwembad voor en van elke Veenendaler? (2007).
8. Jeugdbeleid uit de puberteit. Onderzoek naar het jeugdbeleid in Veenendaal (2008).
9. Brouwerspoort getoetst. Onderzoek naar het centrumproject Brouwerspoort (2009).
10. Van rapport naar resultaat. Evaluatie van de doorwerking van aanbevelingen uit zeven onderzoeken van de rekenkamercommissie Veenendaal (2009).
11. Bouwsteen voor de toekomst. Onderzoek naar het vastgoedbeleid (2009).
12. Melden doet gelden. Onderzoek naar de afhandeling van meldingen (2010).
13. Rekenen met risico's. Onderzoek naar risicomanagement in de gemeente Veenendaal (2011).
14. Veenendaal Veilig? Onderzoek naar het veiligheidsbeleid in Veenendaal (2011).
15. Digitaal Veenendaal. Onderzoek naar de digitale dienstverlening van de gemeente Veenendaal (2011).
16. Vervoer voor iedereen? Onderzoek naar de kwaliteit en klanttevredenheid van de Regiotaxi in Veenendaal (2012).
17. Het Centrum voor Jeugd en Gezin in de kinderschoenen. Rekenkameronderzoek naar de invoering van het Centrum voor Jeugd en Gezin in Veenendaal (2012).
18. De toekomst van Veenendaal. Rekenkameronderzoek naar de Strategische Visie 2025 (2012).
19. Subsidiebeleid, een fluitje van een cent? Rekenkameronderzoek naar het subsidiebeleid van de gemeente Veenendaal (2013).
20. Klaar voor de start? Rekenkameronderzoek naar de drie decentralisaties (2013).
21. Grondexploitaties expliciet? Rekenkameronderzoek naar de grondexploitaties van de gemeente Veenendaal (2014).
22. Samen werkt door sturing. Rekenkameronderzoek naar de samenwerkingsverbanden van de gemeente Veenendaal (2014).
23. Sturing op het sociaal domein. Rekenkameronderzoek naar de sturing, monitoring en informatievoorziening over de decentralisaties aan de gemeenteraad van Veenendaal (2015).
24. Een goed begin is de halve aanbesteding. Onderzoek naar de aanbesteding van het welzijnswerk in de gemeente Veenendaal (2015).
25. Werk aan de winkel met het re-integratiebeleid. Onderzoek naar beleidsvorming, uitvoeringsprocessen, en informatie binnen het re-integratiebeleid van de gemeente Veenendaal (2016).

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
SAMENVATTING	4
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doelstelling	9
1.3 Vraagstelling	9
1.4 Leeswijzer	10
2 ONDERZOEKSOPZET	11
3 BEVINDINGEN	13
3.1 Beleid	13
3.1.1 Beleid ten aanzien van profilering Veenendaal als ICT-Centrum	13
3.1.2 Beleidsdoelen	19
3.1.3 Ex-ante onderzoek	20
3.1.4 Middelen	20
3.2 Uitvoering	21
3.2.1 Organisatie	21
3.2.2 Capaciteit	22
3.2.3 Borging	23
3.3 Samenwerking	24
3.3.1 Samenwerking in de ICT-sector	24
3.3.2 Samenwerking binnen regio FoodValley en Economic Board Utrecht	26
3.4 Resultaten	27
3.4.1 Behaalde resultaten	27
3.4.2 Vergelijking met regionaal profileringsbeleid in Venray en Zoetermeer	30
3.4.3 Maatschappelijke effecten	32
3.4.4 Tevredenheid van de doelgroep	33
3.5 Het Canvas en de bevindingen	35
3.6 De hoofdvragen beantwoord	36
4 CONCLUSIES	38
5 AANBEVELINGEN	40
 Bijlage 1: Toetsing aan het normenkader	 41
Bijlage 2: Geraadpleegde documenten	43
Bijlage 3: Geïnterviewde personen	44
Bijlage 4: Lijst met afkortingen	45
Bijlage 5: Bestuurlijke reactie	46

VOORWOORD

“Nederland barst van de innovatievalleys, clusters en delta’s” is de kop van een artikel in het Financieel Dagblad op 8 mei 2016. De kern van het verhaal is dat er wel heel veel initiatieven zijn om plaatsen te promoten, ontwikkelingen aan te jagen en samenwerkingsverbanden op te zetten. Veenendaal zou binnen FoodValley de ICT-stad moeten worden. De vraag is echter of de gedroomde ambities waargemaakt kunnen worden, of dat het slechts ‘wishful thinking’ is. Verwijzen de gemeenten de ondernemers wel door naar deze valleys, clusters of delta’s? “Dat gebeurt bijna nooit”, stelt het Financieel Dagblad.

Eindhoven heeft een zeer aansprekende High Tech Campus. De historie en randvoorwaarden zijn er bijna ook ideaal. De geboortestad van Philips en haar nakomelingen, een technische universiteit en een goede infrastructuur. De Campus heeft een internationale faam, biedt veel werkgelegenheid en maakt de ambitie waar om een innovatief centrum te zijn.

Dat Veenendaal er anders voor staat dan een Eindhoven is evident. Echter hoe zit het met de ambitie ICT-Centrum Veenendaal? Welke doelstellingen heeft de gemeente en welke behoeften en ambities heeft de ICT-sector in de regio? Zijn de oorspronkelijke doelstellingen gehaald en hoe gaat het nu verder? Met dit rapport hopen wij op deze vragen antwoord te kunnen geven.

Met vriendelijke groet,

Namens de rekenkamercommissie,

Ir. G.L. Tjerkstra
Voorzitter rekenkamercommissie Veenendaal

SAMENVATTING

Sinds 2010 heeft de gemeente Veenendaal het beleid zich te profileren als 'ICT-Centrum' en ook wel als "het ICT-Centrum¹ van FoodValley". Dit is sindsdien, naast Veenendaal Winkelstad, één van de speerpunten van het economisch programma. Begin 2016 is dit beleid voortgezet en uitgewerkt in een nieuwe Strategische ICT-Visie. Een van de speerpunten in de Strategische ICT-Visie is de ambitie om een ICT Campus te ontwikkelen. De plannen voor de ICT Campus zijn vastgelegd in het ambitiesdocument ICT Campus Veenendaal.

De Rekenkamercommissie wil inzicht krijgen in de doeltreffendheid van het beleid om Veenendaal te profileren als ICT-Centrum. Of Veenendaal zich daadwerkelijk als ICT-Centrum zal ontwikkelen ligt hoofdzakelijk in handen van de ICT-Sector zelf. De Rekenkamercommissie onderzoekt daarom nadrukkelijk ook de mate waarin het beleid aansluit bij de behoeften en ambities van de ICT-Sector in de regio FoodValley.

Om dit inzicht te krijgen beantwoordt dit onderzoek de volgende twee hoofdvragen:

1. In hoeverre zijn de concrete doelstellingen om de gemeente Veenendaal in de periode 2010-2014 te profileren als ICT-Centrum gerealiseerd?
2. In hoeverre sluit het beleid (zowel oud als nieuw) van de gemeente Veenendaal aan bij de behoeften en ambities van de ICT-sector in de regio FoodValley?

Het onderzoek betreft de periode vanaf het ontwikkelen van het beleid in 2010 tot en met de aannemen van het raadsvoorstel om geld beschikbaar te stellen voor de eerste fase van de ICT Campus in 2016.

De oorspronkelijke doelstellingen zijn gerealiseerd

Bij de start van het beleid² zijn drie doelstellingen benoemd die in 2014 behaald moesten zijn: één doel over bekendheid van de profilering bij bestuurders in de regio; één doel over bekendheid van de profilering bij ondernemers in de regio en één doel over het aandeel ICT-arbeidsplaatsen. We concluderen uit 25 interviews met bestuurders en ondernemers dat de doelstellingen over profilering voldoende behaald zijn binnen de planperiode: bestuurders van de regio FoodValley en ICT-ondernemers kennen de gemeente Veenendaal als ICT-Centrum binnen de regio.

¹ In de verschillende beleidsdocumenten worden verschillende schrijfwijzen gebruikt: ICT-Centrum, ICT-centrum, ICT Centrum, ICT centrum en ook ICT-Stad. In dit rapport wordt alleen ICT-Centrum gebruikt.

² Bron: Gemeente Veenendaal, Programmaplan Economie 2010-2014, 2010 (pag. 15-16).

De geformuleerde doelstelling over het aandeel ICT-arbeitsplaatsen in het totaal blijkt bij start van het beleid al gehaald. Het streefdoel voor 2014 in het beleid is 7%, komend van 5% in 2010 (nulmeting van 5% in Veenendaal, gebaseerd op het Provinciale Arbeitsplaatsen Register (PAR)) Maar de meest recente Economische Monitor (2016) van de Gemeente Veenendaal rapporteert dat het aandeel in 2011 al 8,67% is³. De bron hiervoor (PAR) is hetzelfde.

Feit is dat sinds 2011 het aantal ICT-arbeitsplaatsen minder hard is afgenomen dan in overige sectoren, waardoor het aandeel automatisch stijgt.

Feit is ook dat Veenendaal in 2015 een relatief hoog aandeel ICT-arbeitsplaatsen heeft (9,62%⁴); dat is meer dan het nationale gemiddelde (circa 4%⁵), meer dan twee vergelijkbare gemeenten die niet specifiek op ICT sturen (circa 5%), en meer dan in de andere FoodValley-gemeenten (1% tot 5%⁶).

Kortom, ook verder kijkend dan alleen de drie formele doelstellingen, is de conclusie dat Veenendaal zich met recht ICT-Centrum in FoodValley mag noemen op basis van deze cijfers en dat dit ook wordt erkend binnen de regio. Dat is de geest van het beleid en dat is gelukt.

ICT-ondernemers zijn tevreden over Veenendaal, maar het beleid ICT-Centrum heeft hier beperkt invloed op

Geïnterviewde ondernemers zijn overwegend positief over het vestigingsklimaat in Veenendaal. Opvallend vaak hoorden we complimenten over wethouders en burgemeester die goed benaderbaar zijn en ambassadeurs zijn voor Veenendaal ICT-Centrum. Of die tevredenheid voortkomt door doeltreffend ICT-beleid is niet direct vast te stellen. Het ICT-beleid van de gemeente betreft immers vooral de profilering, geen specifieke positie voor ICT-ondernemers.

De ondernemers zijn tevreden over de goede bereikbaarheid, bedrijventerreinen die er netjes uitzien, goed OV en een goed benaderbare gemeentelijke organisatie die er is als je haar nodig hebt. Meer specifiek vinden ICT-ondernemers het fijn dat de gemeente het thema ICT-Centrum uitdraagt, met name omdat dit een positieve bijdrage kan hebben aan hun grootste vraagstuk en bottleneck voor groei: het aanbod aan goed gekwalificeerde ICT-medewerkers. Of het beleid hier concreet aan bijdraagt is niet objectief vast te stellen.

De gemeente heeft tot nu toe voor het thema ICT-Centrum zeer beperkte capaciteit ingezet. Er is, op beperkte steun voor Stichting ICT-Valley na, tot 2016 geen apart budget.

³ Bron: Gemeente Veenendaal, Economische Monitor, 2016 (pag. 18).

⁴ Bron: CBS-rapport ICT, Kennis en Economie, 2016 (pag. 9).

⁵ Bron: CBS-databank, september 2016.

⁶ Bron: CBS-databank, september 2016.

Daarnaast is, in de onderzochte periode, de projectcoördinator slechts een halve dag per week beschikbaar. Deze wordt bijgestaan door andere medewerkers, zodat per week in werkelijkheid meer uren beschikbaar zijn voor de ambitie. Dit is net voldoende om te doen waar de gemeente direct invloed op heeft: PR van het thema, (beperkte) bijdragen aan een goed vestigingsklimaat en het opzetten van een platform voor de ICT bedrijven.

Wereldwijd groeit de ICT-sector flink. De ondernemers zelf vinden dat groei vooral aan de kwaliteit van de ondernemer ligt en dat een gemeente beperkte invloed heeft. Daarom zou tot nog toe gesteld kunnen worden dat de goede resultaten een toevalligheid zijn. Ons inziens doet dat de gemeente tekort. Het oorspronkelijke beleid om Veenendaal als ICT-Centrum te profileren maakt namelijk nadrukkelijk onderdeel uit van een breder Programmaplan Economie 2010-2014. Daarvan hebben ook de ICT-ondernemers profijt. Het beleid in Veenendaal heeft er bovendien voor gezorgd dat de Veenendaalse ICT-ondernemers elkaar kennen en met elkaar overleggen over zaken die hen allen aangaan.

De ICT Campus vereist een sterkere uitvoering van het gekozen beleid

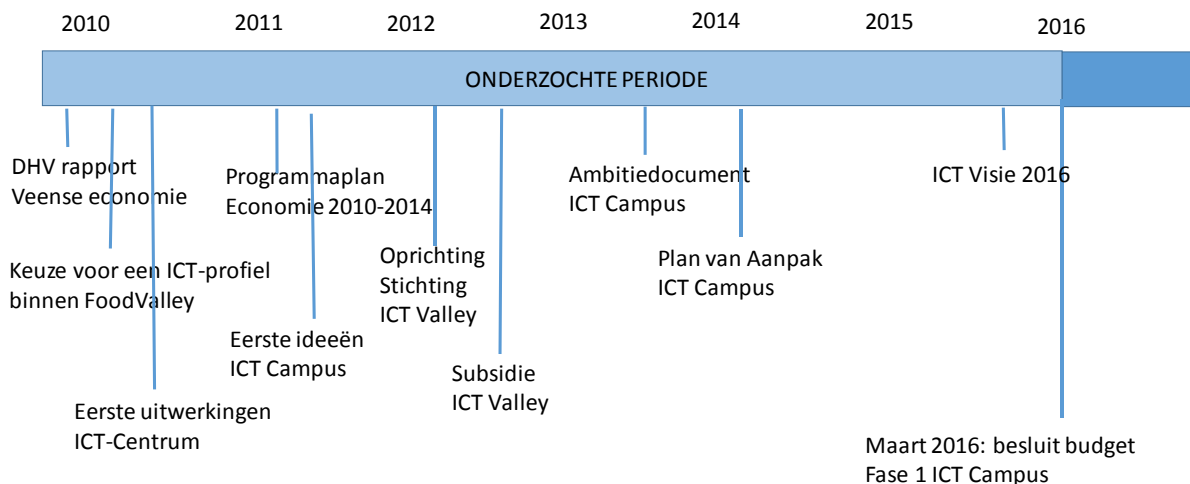
Uit de bestudeerde stukken blijkt dat Veenendaal méér wil dan wat er nu is. De ambitie voor een ICT Campus of ICT-kenniscentrum werd in het oorspronkelijke beleid in 2010 al uitgesproken. Inclusief de wens voor meer samenwerking binnen FoodValley: "voor Food-innovatie is sterke ICT nodig".

In de beleidsstukken die op het Programmaplan Economie 2010-2014 volgen, 'De kracht van ondernemend Veenendaal' (2015) en de 'ICT-Visie' (2016) wordt opnieuw de ICT Campus vermeld. De te bereiken maatschappelijke effecten voor Veenendaal zijn hetzelfde gebleven als in het eerdere beleid, maar concrete doelstellingen worden niet gegeven.

Deze ICT Campus zou Veenendaal een plek geven in een ondernemend FoodValley-ecosysteem. De ambitie is in de periode 2010-2016 voortdurend gecommuniceerd. Intern in beleidsdocumenten en plannen, extern in gesprekken en bijeenkomsten met (ICT-) ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en via online en offline media. De pijlers voor de ICT Campus worden onderschreven en er is draagvlak voor het idee. Over de vorm van de ICT Campus is echter nog geen duidelijkheid, net zo min als van het kenniscentrum (ICT-lab). In het onderzoek is gebleken dat er met stakeholders en ondernemers geen voldoende éénduidig en gedragen beeld is van wat de ICT Campus is of zou moeten zijn.

De gemeente is er in 2016 nog steeds niet in geslaagd deze ambitie uit 2010 waar te maken. Er zijn wel stappen gemaakt. Zo is er op 3 maart 2016 een startbudget toegekend van € 300.000 voor Fase I van de ICT Campus. Voorts is er een bedrag van ruim € 500.000 (veelal gekapitaliseerde uren) aan steun in natura vanuit derde partijen. Daarvan ontbreekt echter een onderbouwing.

De toekenning van het budget op 3 maart 2016 vormt tevens de begrenzing van het onderzoek. Ontwikkelingen van na deze datum zijn niet meer meegenomen in deze rapportage.

Conclusies

De rekenkamercommissie concludeert dat de gemeente Veenendaal de doelstellingen voor de periode 2010 – 2014 voor de profilering als ICT-Centrum in de regio FoodValley heeft behaald.

We zien verder dat de gemeente, samen met de partners ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen, stevige ambities heeft neergelegd voor de verdere uitwerking van 'Veenendaal ICT-Centrum'. Deze ambitie behelst onder ander de ICT Campus. We concluderen daarover dat:

- voor de uitvoering alleen een richtinggevende doelstelling en planning aanwezig is, die niet is gerealiseerd;
- de capaciteit en middelen ten opzichte van de omvang van de ambitie tijdens de onderzochte periode, in vergelijking met andere projecten, te beperkt is;
- de doelgroep belangstelling heeft maar ongeduldig wordt: gaat er nog iets gebeuren?

De ICT Campus is een ambitie die in een goede samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs is geopperd. De overheid kan het voortouw nemen als deze partijen op de markt onvoldoende tot elkaar komen. Wij concluderen na de interviews en de rondetafelbijeenkomst met stakeholders en ondernemers dat er draagvlak is, maar dat er nog geen voldoende éénduidig beeld is van wat de ICT Campus is of zou moeten zijn.

De uitvoering van de gezamenlijke ambitie moet beter om tot merkbaar resultaat te komen. Daarvoor zijn inmiddels ook aanzetten gegeven. De gemeente heeft geld beschikbaar gesteld. Van een bedrag van ruim € 500.000 (veelal gekapitaliseerde uren) aan steun in natura vanuit derde partijen, ontbreekt een concrete onderbouwing.

De aan de ambitie verbonden doelstellingen en te behalen mijlpalen zijn vooral richtinggevend. De doelstellingen zijn verdeeld over de partijen, niet alleen voor de gemeente. Dit maakt de meetbaarheid van de resultaten lastig.

Daarom is ons overall oordeel dat de gemeente met een sobere inzet van middelen de profilering heeft waargemaakt. Maar de ambities zijn groter. Daarvoor zou de gemeentelijke impact krachtiger moeten zijn dan in de onderzochte periode tot maart 2016.

Aanbevelingen

Om het volgende niveau in het beleid Veenendaal ICT-Centrum te bereiken, waaronder de gewenste ICT Campus, en de succesvolle profilering te bestendigen en uit te bouwen, doen we de volgende aanbevelingen.

Geef als raad het college de opdracht het volgende uit te werken:

1. Neem als gemeente het voortouw en de rol van regisseur bij het ontwikkelen van de ICT Campus. Hak knopen door wat betreft de ontwikkelingsrichting: wat is de ICT Campus (fysiek of virtueel?), welke doelen streven we na? En de belangrijkste: wanneer is het klaar?
2. Scherp de richtinggevende doelen voor de ambitie samen met de partners aan als aanvulling op de strategische ICT-Visie 2016 en laat deze door de raad vaststellen. Voor alle doelen geldt dat deze lopende het proces moeten worden gemonitord en dat hierover consistent wordt gerapporteerd aan de raad. Houdt hierbij het realisme in het oog. Als de ambitie te groot blijkt voor de beschikbare capaciteit (mensen/tijd/budget) bij zowel de gemeente als de partners: stel de capaciteit bij óf de ambitie.

Aandachtspunten bij de aanbevelingen:

3. Blijf samenwerking tussen ICT-bedrijven en andere sectoren om elkaar te versterken en gezamenlijk te innoveren stimuleren. De link met FoodValley ligt voor de hand. Doe dit vanuit de wereldwijde trend waarbij de focus van "ICT als losse sector" verschuift naar "ICT als enabler".
4. Zorg voor goed accountmanagement op de doelgroep. Zorg dat de eigen mensen beschikken over enige ICT-kennis. Zorg dat de gemeente op beslissersniveau weet wat er speelt en zorg dat de gemeente in basisbehoeftes van de bedrijven voorziet.
5. Organiseer samen met ICT-ondernemers (stageplaatsen, praktijklessen, gastlessen) en instellingen als Christelijke Hogeschool Ede, Hogeschool Arnhem Nijmegen en Hogeschool Utrecht een gunstig vestigingsklimaat voor een HBO informatica-opleidingslocatie in Veenendaal. Bovendien kan het ROC in Veenendaal (daarvoor) een voorportaal worden dat potentiële studenten levert die een lokale binding hebben.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

In 2010 komt het nieuwe college van B&W van de gemeente Veenendaal in het coalitieakkoord "Veenendaal, ambitieus en daadkrachtig!" met een meerjarenprogramma dat bestaat uit vier programmadelen, die in de kadernota van 2011 verder zijn uitgewerkt:

- Programma Veiligheid;
- Programma Jeugd;
- Programma Economie;
- Programma Wijkzaken.

In het Programmaplan Economie 2010-2014 streeft de gemeente Veenendaal een vitale economie na met drie hoofddoelen: in Veenendaal heeft iedereen werk, ruim baan voor ondernemen en de beste binnenstad. Binnen de doelstelling 'Ruim baan voor bedrijven' wil de gemeente zich profileren als het ICT-Centrum in de regio FoodValley. Deze laatste ambitie is recentelijk opnieuw geformuleerd in de Strategische ICT-Visie (2016).

Nu de nieuwe ICT-Visie het oude beleid heeft vervangen, wil de rekenkamercommissie een onderzoek starten naar het beleid van de gemeente Veenendaal om zich te profileren als ICT-Centrum binnen de regio FoodValley.

1.2 Doelstelling

Het onderzoek moet inzicht geven in de doeltreffendheid van het beleid om Veenendaal te profileren als ICT-Centrum. Of Veenendaal zich daadwerkelijk als ICT-Centrum zal ontwikkelen, ligt hoofdzakelijk in handen van de ICT-sector zelf. Daarom dient het onderzoek ook inzicht te geven in de mate waarin het beleid aansluit bij de behoeften en ambities van de ICT-sector in de regio FoodValley.

1.3 Vraagstelling

De rekenkamercommissie heeft voor het onderzoek de volgende twee hoofdvragen geformuleerd:

- In hoeverre zijn de concrete doelstellingen om de gemeente Veenendaal in de periode 2010-2014 te profileren als ICT-Centrum gerealiseerd?
- In hoeverre sluit het beleid (zowel oud als nieuw) van de gemeente Veenendaal aan bij de behoeften en ambities van de ICT-sector in de regio FoodValley?

Bij deze hoofdvragen zijn twaalf deelvragen geformuleerd. Deze deelvragen zijn onderverdeeld aan de hand van vier thema's: 'Beleid', 'Uitvoering', 'Samenwerking' en 'Resultaten'.

Beleid

1. Wat is de achtergrond voor het beleid van de gemeente Veenendaal om zich te onderscheiden als ICT-Centrum (binnen FoodValley)?
2. Welke doelen worden nagestreefd met het beleid?
3. Is aan het opstellen van het beleid onderzoek voorafgegaan naar de randvoorwaarden, mogelijkheden en kansen voor Veenendaal ICT-Centrum? Zo ja, op welke wijze en met welke resultaten?
4. Welke middelen zijn voor de uitvoering van het beleid beschikbaar gesteld?

Uitvoering

5. Op welke wijze is de uitvoering van het beleid georganiseerd binnen de gemeente?
6. Kan de organisatie voor de uitvoering beschikken over adequate kennis van de ICT-sector en zo ja, op welke wijze?
7. Op welke wijze is de ambitie om ICT-Centrum te worden (breed) geborgd binnen de organisatie van de gemeente Veenendaal?

Samenwerking

8. Op welke wijze wordt in de uitvoering samenwerking gezocht met de ICT-sector in Veenendaal en in FoodValley?
9. Op welke wijze wordt voor het project samengewerkt binnen de regio FoodValley en de provincie Utrecht?

Resultaten

10. Welke resultaten zijn er behaald met het beleid zich te onderscheiden als ICT-Centrum? Komen deze resultaten overeen met de geformuleerde doelstellingen?
11. Wat zijn de resultaten van het ICT-beleid in termen van profilering en het bredere maatschappelijke doel dat de gemeente nastreeft?
12. Wat zijn de resultaten in termen van tevredenheid van de doelgroep voor het project?

Per thema zijn één of meerdere normen geformuleerd aan de hand waarvan de bevindingen beoordeeld zijn (zie Bijlage 1). Het normenkader is in overleg met de rekenkamercommissie tot stand gekomen en vastgesteld.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de onderzoeksopzet. Hoofdstuk 3 bevat alle bevindingen georganiseerd per thema. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op het beantwoorden van de deelvragen en toetst de bevindingen aan het normenkader. In hoofdstuk 5 doen wij enkele aanbevelingen op basis van inzichten uit dit onderzoek, die de gemeente kan gebruiken om huidig en toekomstig beleid doeltreffender te maken.

2 ONDERZOEKSOPZET

Onder andere voor het evalueren van beleid gericht op het stimuleren van innovatie gebruikt KplusV het Impact canvas ontwikkeld (zie *Figuur 1*). Het Impact Canvas richt zich op de verschillende stadia van ontwikkeling van beleid en de verschillende randvoorwaarden die voor een goede ontwikkeling onontbeerlijk zijn. Door de verschillende stappen te doorlopen en de randvoorwaarden in te vullen wordt bij het starten van een ontwikkeling een uiteindelijk resultaat, de impact, bereikt. Door in een evaluerend onderzoek terug te kijken naar de stadia en de benodigde randvoorwaarden wordt het onderzoek gestructureerd en kunnen gericht conclusies en aanbevelingen worden gegeven.

	signaleren	articuleren	organiseren	doen	evalueren	verduurzamen
 vraagstuk	bestuurlijke behoefte	probleemdefinitie & oplossingsrichting	opstellen beleid & inrichting project	proeftuin oplossing	onderzoek naar doelmatigheid	échte oplossing
 probleemeigen.	visionair	verantwoordelijk bestuurder	betrokken beleidsmaker	uitstekende uitvoerder	relevante onderzoeker	geëngageerd bestuurder
 Immaterieel kapitaal	Interactie met de doelgroep	committeren draagvlak	kennis, tools en methodieken	team met vaardigheden/kennis & gedrag	toegang tot data en onderzoeks-methodieken	participatie
 plan	stakeholders analyse	plan van aanpak	Implementatie plan	voortgangs-rapportage	onderzoeks-rapport	business case
 financiering	politieke partij of belangengroep	thema afhankelijk (bv. Asscher gelden)	thema afhankelijk (bv. ESF-subsidie)	geoormerkt budget	opdrachtgevende overheid	publieke financiering

Figuur 1: Innovatie Impact Canvas.

Voor het onderzoek hebben wij vervolgens gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

Documentenstudie: het gaat hierbij om het bestuderen van de relevante stukken die in de uitvoering van het beleid direct een rol hebben gespeeld. Het gaat om documenten die de grondslag geven, zoals het vastgestelde beleid, verslagen van de vergaderingen van raad en raadscommissies over het onderwerp, gemaakte berekeningen, de risicoanalyses, de organisatie en de instrumentatie van het beleid alsmede om onderzoeken die voor de totstandkoming of bijsturing een rol hebben gespeeld. Deze studie levert een deel van de feiten. Voor een volledig overzicht van de geraadpleegde documenten, zie Bijlage 2.

Interviews: interviews worden gebruikt om nader in te gaan op feiten, om feiten aan te vullen en om de achtergronden van feiten te checken. Daarnaast worden interviews gebruikt om percepties van het beleid bij de verschillende actoren in beeld te krijgen en om zicht te krijgen op de motieven die ten grondslag liggen aan hun handelen. In de interviews gaat het om het ophalen van feitelijke informatie in aanvulling op informatie uit documenten. In dit onderzoek zijn de interviews niet alleen gehouden binnen de gemeentelijke organisatie, maar ook bij de doelgroep ICT-bedrijven en bij andere overheden, instellingen en organisaties waarmee de gemeente Veenendaal samenwerkt op het gebied van ICT-beleid. Voor een overzicht van de geïnterviewde organisaties en personen zie Bijlage 3.

Rondetafelbijeenkomst: naast interviews hebben wij ook gebruik gemaakt van een rondetafelbijeenkomst. Voor deze bijeenkomst zijn geïnterviewde personen en andere stakeholders uitgenodigd: ondernemers, onderwijs, overheid en belangenverenigingen. Doel van de bijeenkomst was om inzicht te krijgen in hoeverre het beleid herkend en erkend wordt en om eerste onderzoeksbevindingen te toetsen. We openden de bijeenkomst met een korte presentatie van de eerste bevindingen en feiten (benchmark en cijfers). Daarna ontvouwde de discussie zich, waarbij werd gezorgd dat iedereen aan bod kwam. De discussie verrijkte het beeld dat uit de individuele gesprekken kwam. Ook was leerzaam voor het onderzoek welke onderwerpen de groep wel of juist niet interessant vond en in welke mate de deelnemers bekend waren met de inhoud van het beleid. Ook gaf de bijeenkomst input op de aanbevelingen: wat kan de gemeente doen om ICT-beleid beter te faciliteren?

Benchmark: ter lering en om te weten hoe Veenendaal het feitelijk doet, hebben we een benchmark opgesteld. Daarbij hebben we de uitvoering van Veenendaal voor het ICT-Centrum beleid vergeleken met twee gemeenten die zich net als Veenendaal economisch specifiek op een thema/sector profileren. We hebben gekozen voor Venray en Zoetermeer. Deze gemeenten liggen evenals als Veenendaal nabij een grote stad, hebben goede bereikbaarheid en hebben een min of meer dominante economische sector binnen de grenzen. In Venray gaat het om agri-food en Zoetermeer is eveneens een ICT-gemeente, maar minder nadrukkelijk neergezet als beleidsthema zoals in Veenendaal gebeurd is.

De bevindingen met betrekking tot het beleidskader van de gemeente Veenendaal en de handelingswijze in de praktijk bij het profileren als ICT-Centrum voor de FoodValley zijn vervolgens vergeleken met het normenkader.

Het onderzoek betreft de periode vanaf het ontwikkelen van het beleid in 2010 tot en met het aangenomen raadsvoorstel in maart 2016 om geld beschikbaar te stellen voor de eerste fase van de ICT Campus in 2016.

3 BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen. Bij iedere vraag geeft de rekenkamercommissie de bevindingen kort weer en trekt daaruit haar conclusies. Iedere paragraaf begint met de onderzoeksvraag.

3.1 Beleid

3.1.1 Beleid ten aanzien van profilering Veenendaal als ICT-Centrum

1. *Wat is de achtergrond voor het beleid van de gemeente Veenendaal om zich te onderscheiden als ICT-Centrum (binnen FoodValley)?*

Van 1990 tot 2010 was er sprake van een economische structuurverschuiving. De maakindustrie maakte plaats voor een diensteneconomie. De industriesector is sinds 1996 fors gekrompen, met name in de periode 2003-2009. Uit onderzoek⁷ bleek dat de financiële en commerciële dienstensector (ICT), alsmede de niet-commerciële dienstensector in die tijd heel sterk was gegroeid. Het werkloosheidspercentage lag in Veenendaal, in de periode 2003-2009, echter nog hoger dan het landelijke gemiddelde.

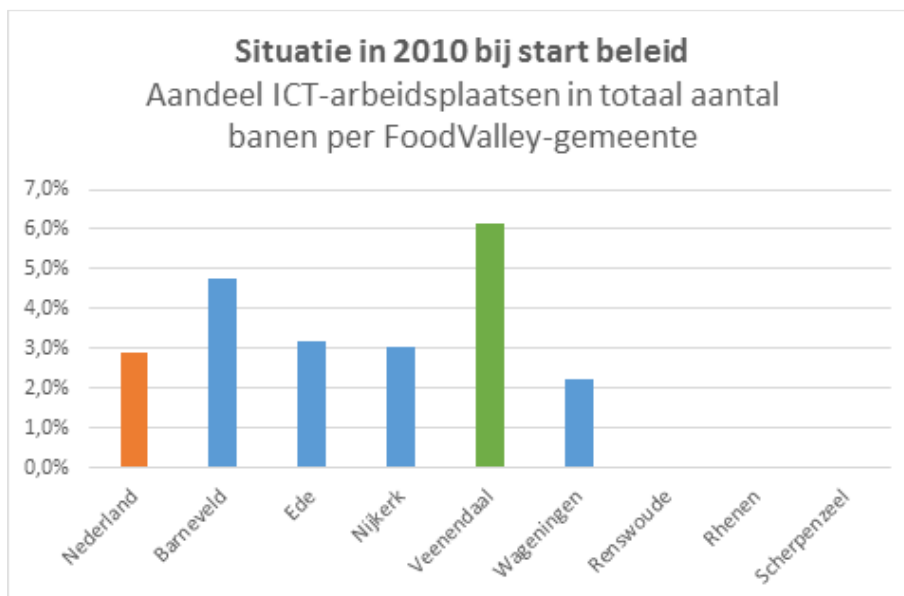
In 2010 werd na de gemeenteraadsverkiezingen een nieuwe college van B&W gevormd. Het nieuwe coalitieakkoord "Veenendaal, ambitieus en daadkrachtig!" adreseerde deze maatschappelijke ontwikkelingen. In het coalitieakkoord wordt een meerjarenprogramma benoemd dat bestaat uit vier programmadelen:

1. Programma Veiligheid;
2. Programma Jeugd;
3. Programma Economie;
4. Programma Wijkzaken.

Het College wilde met de programmatische aanpak in 2010 de economische fluctuaties het hoofd kunnen bieden, maar ook in kunnen spelen op het veranderende karakter van de markt. De aansluiting bij FoodValley bood Veenendaal daarbij de kans om haar ambities waar te blijven maken. Voor iedere deelnemende gemeente was er een zekere noodzaak om zich binnen de regio te onderscheiden. Dat onderscheid vond de gemeente in een innovatief bedrijfsleven met een sterk economisch profiel: Veenendaal als ICT-Centrum. Veenendaal had zowel absoluut als relatief het meeste aantal werknemers in de ICT van alle FoodValley-gemeenten, namelijk 6%⁸ ten opzichte van 3% gemiddeld in de regio. In absolute aantallen was de afstand met name naar Ede en Barneveld minder groot.

⁷ Bron: Gemeente Veenendaal, Economische Monitor, 2016

⁸ Bron: Gemeente Veenendaal, Economische Monitor, 2016

Figuur 2: Aandeel ICT-arbeidsplaatsen⁹ FoodValley-gemeenten.

In de kadernota van 2011 zijn de programma's uit het coalitieakkoord in detail verder uitgewerkt. In het Programmaplan Economie 2010-2014 streeft de gemeente Veenendaal een vitale economie na met drie hoofddoelen:

- in Veenendaal heeft iedereen werk;
- er is ruim baan voor ondernemen;
- en Veenendaal heeft de beste binnenstad van Nederland.

Binnen de doelstelling 'Ruim baan voor ondernemen' wil de gemeente - als subdoelstelling - zich profileren als het ICT-Centrum in de regio FoodValley. Deze laatste ambitie is in feite ontstaan uit de samenwerking in de regio FoodValley. De regio FoodValley is een samenwerkingsverband van de gemeente Veenendaal met de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel en Wageningen. De gemeenten hebben de gezamenlijke ambitie om de FoodValley-regio te ontwikkelen tot hét agrofoodcentrum van Europa en de internationale topregio voor kennis en innovaties op gebied van gezonde en duurzame voeding. De deelnemende gemeenten is gevraagd wat hun sterke punten zijn en hoe zij kunnen bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van FoodValley. Voor het college van B&W was het duidelijk dat Veenendaal hét ICT-Centrum van de regio FoodValley moest worden. Veenendaal had van alle gemeenten de meeste ICT-bedrijvigheid. Een onafhankelijk onderzoek van DHV¹⁰ bevestigde dit beeld. In het Programmaplan Economie 2010-2014¹¹ staat de ambitie van het college als volgt verwoord:

⁹ Bron: CBS/Eurostat, bewerking KplusV. Renswoude, Rhenen en Scherpenzeel hebben een percentage iets meer dan de 0% en zijn in deze grafiek niet zichtbaar.

¹⁰ Analyse huidige structuur en dynamiek van de Veense Economie, DHV 2010.

¹¹ Programmaplan Economie 2010-2014, Gemeente Veenendaal.

"[...] we willen vooral inzetten op een steviger economisch profiel, zodat we herkenbaar worden als regionale partner en vestigingsstad voor inwoners en bij ons profiel passende bedrijven. We kiezen er om die reden voor om ons als ICT-Centrum te profileren. Daarbij willen we andere sectoren overigens niet uitsluiten."

Om deze ambitie te kunnen verwezenlijken zal echter eerst de samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsinstellingen moeten worden versterkt. De gemeente Veenendaal ziet hierbij een stimulerende en faciliterende rol voor zich weggelegd, bijvoorbeeld door het verbeteren van het vestigingsklimaat door het ontwikkelen van een ICT Campus:

*"Kansen om het imago van Veenendaal ICT-Centrum te versterken zijn samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs (zie ook hoofddoel 1 van dit programma) en het faciliteren van logistiek en ICT binnen FoodValley. Men kan hierbij denken aan het ontwikkelen van een ICT Campus of kenniscentrum."*¹²

In dit onderzoek van de rekenkamercommissie is echter ook gebleken dat het college en de ambtelijke medewerkers voor het programma in de uitvoering van het beleid al veel verder waren dan alleen een bevestiging van het profiel ICT-Centrum van FoodValley. In juli 2011 werd er al een voorstel in de kerngroep ICT opgesteld over een ICT Campus, waarin een alliantie tussen de ICT-sector in Veenendaal en de onderwijs- / en kennisinstellingen tot stand moet komen. Eveneens in juli 2011 wordt een 'Food-A4'tje' aangekondigd, met als onderwerp hoe het 'Food' uit FoodValley het 'ICT' uit Veenendaal kan versterken.

In het definitieve beleid voor het Programmaplan Economie 2010-2014 staat het antwoord en de visie van het college hierop en de mogelijke rol van de gemeente hierbij:

"FoodValley bestaat uit meer dan het produceren en verwerken van voedsel. Ook flankerende producten en diensten zijn nodig. Door te zoeken naar relaties tussen bestaand bedrijfsleven en typische FoodValley-bedrijven ontstaan nieuwe technieken en cross-overs. Door het stimuleren van innovatief ondernemerschap grijpt Veenendaal haar kansen en heeft ze de regio ook iets te bieden".

In de visie van het oorspronkelijke beleid staat de ICT-sector dus niet op zichzelf, maar is er een koppeling met de andere sectoren in FoodValley.

In december 2013 wordt in een vervolg op de economische agenda een ambitiedocument opgesteld: "ICT Campus Veenendaal". Dit ambitiedocument geeft de visie op een mogelijke ruimtelijke uitwerking van de ambitie van Veenendaal als ICT-Centrum in de FoodValley in de

¹² Programmaplan Economie 2010-2014, Gemeente Veenendaal.

vorm van een aan een kennis- en onderwijsinstelling gelinkte ICT-Incubator. Het college concludeert:

"Op dit moment spelen er los van elkaar enkele initiatieven om een vorm van een opleidingscentrum te realiseren. Daarnaast zien wij een lokaal sterk verankerde topsector (FoodValley) die zich bezig houdt met hoog innovatieve producten. Een sector met een intrinsieke behoefte aan goede ICT-diensten/-producten als versneller van het innovatievermogen van de regio. Beide sectoren zijn nu onderling nauwelijks verbonden. Deze analyse leidt tot de volgende vier ambities:

- 1. Versterken van het arbeidsmarktpotentieel ter ondersteuning van de bestaande ICT-sector.*
- 2. Versterken van het innovatieve vermogen van de ICT-sector.*
- 3. Versterken van de wederzijdse toegevoegde waarde tussen de ICT-sector en FoodValley.*
- 4. Versterking link tussen de regio FoodValley en Utrecht."*

De analyse van de bestaande ICT-sector en het nog beperkte functioneren als cluster is voor het college aanleiding om een kennis- en onderwijscampus te ontwikkelen. Als voorbeeld wordt hierbij de High Tech Campus in Eindhoven genoemd. Het college zegt daarover in het ambitiedocument¹³:

"De komende jaren verkennen wij, uitgaande van bestaande kwaliteiten in onze regio, welke mogelijkheden er liggen voor het ontwikkelen van een ICT Campus in Veenendaal. Een ICT Campus die ICT-onderwijs combineert met ruimte voor jong, innovatief ondernemerschap en de gecombineerde kracht van de bestaande sector. Hiermee kunnen wij op termijn een bijdrage leveren aan het concurrentievermogen van onze bestaande ondernemers en een belangrijke bijdrage te leveren aan het innovatievermogen van de regio FoodValley"

De funding voor de ICT Campus is daarmee beleidsmatig gelegd. In het ambitiedocument zijn een aantal mijlpalen benoemd waarvan de stappen 1 en 2, respectievelijk medio 2014 en medio 2015, binnen de onderzoeksperiode vallen. Ook is beschreven dat de ICT Campus een initiatief is dat logisch voortvloeit uit de wens om ICT-Centrum te zijn:

"De Veenendaalse ICT-sector vormt een integraal onderdeel van FoodValley. De branche fungeert als innovatieversneller voor andere sectoren en ontwikkelt een eigen stuwend economisch effect. De bundeling van kennis- en onderwijs en het bedrijfsleven op de Veenendaalse campus vormt als platform voor kennisuitwisseling een vliegwiel voor regionale economische ontwikkeling¹⁴."

¹³ Ambitiedocument "ICT Campus Veenendaal", Gemeente Veenendaal, december 2013.

¹⁴ Idem.

In mei 2014 verschijnt als vervolg op het ambitiedocument het Plan van Aanpak¹⁵ voor de ICT Campus. De eerste twee zinnen van dit document geven opnieuw de beoogde band weer tussen Veenendaalse ICT en FoodValley:

"Samenwerking, daar draait het om! Innovatie in de foodsector komt vaak tot stand door ICT-oplossingen."

Verder laat het Plan van Aanpak al het voorgestelde logo zien van de ICT Campus en beschrijft het stappen, acties en best practices om tot de ICT Campus te komen. In het Plan van Aanpak staat echter geen enkele (streef)datum. Er wordt verwezen naar de nagestreefde mijlpalen uit het ambitiedocument.

Figuur 3: Voorgesteld logo

In 2015 zet het nieuwe college het profileringsbeleid voort. In het raadsprogramma 2014-2018 'De kracht van Ondernemend Veenendaal' is opgebouwd in drie thema's¹⁶:

1. Werk	• Arbeidsmarkt • Aansluiting onderwijs • Ondernemersdienstverlening • Baanafspraak
2. Profilering	• Winkelstad Veenendaal • ICT-Centrum
3. Vestigingsklimaat	• Ruimte voor ondernemen • Duurzaam ondernemen • Kwalitatief hoogwaardige werklocaties

Bij profilering als ICT-Centrum is de ambitie opgenomen om de positie van Veenendaal als ICT-Centrum van de regio FoodValley te behouden en verder uit te bouwen. Een doelstelling wordt niet concreet gemaakt¹⁷:

"Het aantal banen in de ICT bedroeg in 2014 2407, of 9,12% van de totale werkgelegenheid. De ontwikkeling hiervan wordt jaarlijks gemeten."

In januari 2016 is een hernieuwd ICT-beleid aan de raad voorgelegd¹⁸, voortbouwend op het bestaande beleid. Het beleid is gebaseerd op drie speerpunten:

¹⁵ Plan van Aanpak ICT Campus Veenendaal, Gemeente Veenendaal, mei 2014.

¹⁶ De kracht van ondernemend Veenendaal, pag. 2.

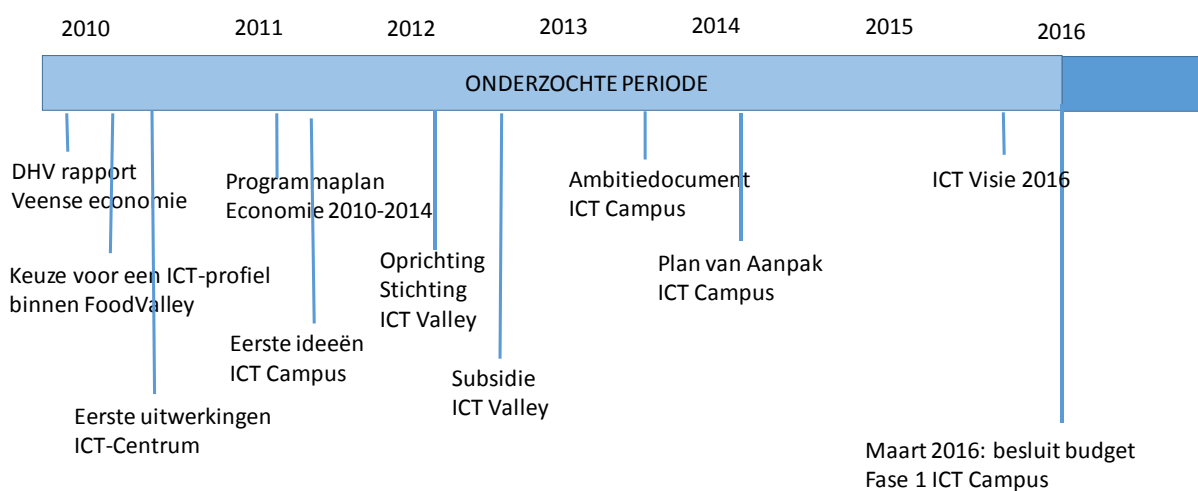
¹⁷ De kracht van ondernemend Veenendaal, pag. 8.

¹⁸ ICT-Visie en aanpak ICT Campus, 19-1-2016.

1. Het belangrijkste en omvangrijkste speerpunt is de ontwikkeling van een ICT Campus. Deze campus is gericht op de verbinding tussen het bedrijfsleven onderling en de verbinding tussen het onderwijs en bedrijfsleven, met als hoofddoel voldoende gekwalificeerd personeel te kunnen bieden en daarmee het economisch klimaat in Veenendaal en de regio te ondersteunen.
2. Het tweede speerpunt richt zich op versterking van Winkelstad Veenendaal door sterker een combinatie te maken met ICT aan de ene kant. Aan de andere kant kan door deze verbinding de sterke aanwezigheid van het ICT-profiel beter zichtbaar worden gemaakt aan inwoners en bezoekers van Veenendaal.
3. Het derde speerpunt is gericht op de lange termijn. De gemeente Veenendaal zet hierbij in op het versterken van de "Triple Helix, de samenwerking tussen het bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen en de overheid". Binnen deze samenwerking kunnen nieuwe initiatieven worden ontplooid. Hierbij wordt vooral aandacht besteed aan hoe kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs al kennis kunnen maken met techniek en ICT in het bijzonder; in de verwachting dat meer kinderen kiezen voor een technische opleiding.

In de ICT-Visie zelf zegt de gemeente over de te behalen effecten:

"Het behalen van deze doelen draagt bij aan de verdere economische ontwikkeling van Veenendaal en de regio. Dit geldt niet alleen voor de ICT-sector zelf maar breder. Juist door cross-overs met andere sectoren, zoals Food & Health, te stimuleren kunnen ook deze sectoren profiteren van onze inzet op het ICT-thema. Het belangrijkste effect van deze doelen voor de gemeente is het behouden en creëren van werkgelegenheid. De Campus bevat een integraal pakket aan activiteiten om het bedrijfsleven hierin optimaal te faciliteren".

Figuur 4: Tijdlijn met belangrijke momenten bij de beleidsontwikkeling van ICT-Centrum Veenendaal.

3.1.2 Beleidsdoelen

2. Welke doelen worden nagestreefd met het beleid?

Het beleid van de gemeente Veenendaal om zich te profileren als ICT-Centrum van FoodValley heeft een uitgesproken programmatisch karakter. De beleidsdoelstellingen voor de profilering van Veenendaal als ICT-Centrum van FoodValley zijn vastgelegd in het Programmaplan Economie 2010 -2014. Voor het sub-programmadoel zijn de volgende kritische prestatie indicatoren (KPI's) geformuleerd:

1. Bekendheid Veenendaal als ICT-stad onder FoodValley-gemeenten en provincie Utrecht is op bestuurlijk niveau 100% in 2014.
2. Bekendheid Veenendaal als ICT-stad binnen de sector neemt toe met 10 % in 2014 ten opzichte van 2011 (meting nog ontwikkelen).
3. Aantal ICT-arbeitsplaatsen in Veenendaal stijgt van 5% naar 7% in 2014 (huidige niveau Utrecht).

De maatschappelijke effecten die de gemeente wil bereiken met de profilering zijn als volgt verwoord:

1. Veenendaal heeft een helder economisch profiel met een toegevoegde waarde voor de regio (met name FoodValley en de provincie Utrecht).
2. Toename van innovatie en daarmee versteviging van de economische positie van Veenendaal.

De achterliggende doelstelling is de werkgelegenheid. Dit wordt onder meer als volgt verwoord:

'Om in de regio en in Nederland concurrerend te blijven kiezen wij voor een helder profiel. Wij willen inzetten op het versterken van onze positie in de (ICT-) kennis en diensteneconomie.'

Deze beleidseffecten (werkgelegenheid en positie van Veenendaal) blijven in het raadprogramma "De kracht van ondernemend Veenendaal" en in de ICT-Visie (2016) ongewijzigd. In die beleidsstukken worden echter geen concrete prestatie indicatoren voor de gemeente meer genoemd. In "De kracht van ondernemend Veenendaal" staat alleen dat de werkgelegenheid in de ICT zal worden gevolgd. De ICT visie geeft de volgende concrete doelen:

Deze eerste twee fases zijn voor ons een succes als:

- er tenminste 3 innovaties zijn ontwikkeld met bekendheid in de markt;
- er 30 extra stageplekken zijn gecreëerd;
- er 3 innovatieopdrachten zijn gestart;
- er 50 vacatures zijn vervuld;
- er 2 opdrachten vanuit de overheid zijn geïnitieerd;

- er een plan voor de openbare ruimte is opgeleverd;
- er een plan voor de virtuele ICT Campus gereed is;
- de website is gelanceerd;
- de fysieke startlocatie is geopend;
- de naamsbekendheid binnen de regio is toegenomen en toegevoegde waarde wordt herkend.

Het college stelt vervolgens vast: "We zullen deze variabelen zoveel mogelijk monitoren na de start van de ICT Campus. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat een aantal punten moeilijk meetbaar dan wel toerekenbaar zijn."

3.1.3 Ex-ante onderzoek

3. *Is aan het opstellen van het beleid onderzoek voorafgegaan naar de randvoorwaarden, mogelijkheden en kansen voor Veenendaal ICT-Centrum? Zo ja, op welke wijze en met welke resultaten?*

Voorafgaand aan het opstellen van het Programmaplan Economie 2010-2014 heeft de gemeente Veenendaal midden 2010 een onderzoek laten uitvoeren door DHV¹⁹ naar de huidige structuur en dynamiek van de Veenendaalse economie. Een groei van (ICT-) diensten in Veenendaal is mogelijk, zoals DHV in haar SWOT Analyse Veenendaal van juli 2010 aangeeft.

3.1.4 Middelen

4. *Welke middelen zijn voor de uitvoering van het beleid beschikbaar gesteld?*

Het programma wordt uitgevoerd in een kleine ambtelijke bezetting. Een projectcoördinator²⁰ wordt in het programma bijgestaan door een projectteam van medewerkers uit de afdelingen communicatie, onderwijs en de concernstaf (economie). Het is echter niet duidelijk hoeveel tijd deze medewerkers voor het programma vrijmaken²¹.

Er is, conform het gemeentelijk beleid, geen apart Veenendaal ICT-Centrum budget voor het gemeentelijk personeel.

In het programma "Programmaplan Economie 2010-2014" vermeldt het college bij de financiën de volgende extra middelen nodig te hebben, voor met name de promotie van Veenendaal als ICT-Centrum:

¹⁹ DHV (2010) Analyse huidige structuur en dynamiek van de Veense Economie.

²⁰ De projectcoördinator heeft afhankelijk van andere werkzaamheden 0,5 tot 1,5 dag per week beschikbaar.

²¹ Met ingang van 1 september 2016 is de projectcoördinator 3 dagen per week beschikbaar.

	2011	2012	2013	2014
Profilering Veenendaal/FoodValley	€ 20.000	€ 20.000	€ 10.000	€ 0

Tabel 1. Middelen.²²

In mei 2012 kent de gemeente, via de reguliere subsidiestromen en niet vanuit de bovengenoemde middelen uit het Programmaplan, tevens een subsidie van € 28.250 toe aan de Stichting ICT-Valley. In deze stichting, een initiatief van de bedrijven, overleggen bedrijven, onderwijs en gemeente met elkaar. De stichting richt zich op concrete activiteiten. De stichting krijgt voor 2013 een subsidie van € 20.000.

Op 3 maart 2016 heeft de gemeenteraad een budget van € 300.000 toegekend voor de uitvoering van Fase 1 van het project ICT Campus. In de raadsdiscussie hierover was het belangrijkste thema de mate waarin bedrijfsleven en onderwijs meededen met de plannen. De gemeente gaf aan dat onderwijs en bedrijfsleven voor ruim € 500.000 bij zouden dragen in Fase 1, echter wel in natura (onder andere gekapitaliseerde uren) en niet cash. Een ingediende motie²³ van D66 en PvdA werd aangenomen waarin staat dat de gemeente voor Fase 2 moet uitgaan van een financiële bijdrage van minimaal 50% door derde partijen.

3.2 Uitvoering

3.2.1 Organisatie

5. Op welke wijze is de uitvoering van het beleid georganiseerd binnen de gemeente?

In het Programmaplan Economie 2010-2014 is de organisatie van de programma's op hoofdlijnen beschreven. Elk programma kent een programmawethouder, ambtelijk opdrachtgever en programmamanager, tezamen met de stuurgroep. De programmawethouder is namens het college bestuurlijk opdrachtgever. Hij/zij treedt op als schakel tussen de vak-/projectwethouders. De ambtelijk opdrachtgever is een directielid. De ambtelijk opdrachtgever treedt op als schakel tussen het bestuurlijk en ambtelijk domein en is verantwoordelijk voor de inzet van lijnactiviteiten (inclusief operationele activiteiten en randvoorwaarden) ten behoeve van het programma. De programmamanager is opdrachtnemer met betrekking tot het programma.

Op basis van het mandaat van de stuurgroep heeft de programmamanager de bevoegdheid om het programma aan te sturen. De programmamanager is verantwoordelijk voor het 'wat' en 'wanneer', de afstemming tussen projecten en lijnactiviteiten en voor de programma-effecten; de afdelings- en projectmanagers zijn verantwoordelijk voor het 'wie' en hoe'.

²² Programmaplan Economie 2010-2014, pag. 28.

²³ Motie D66-PvdA inzake strategische ICT-Visie en kredietaanvraag ICT Campus, 3-3-2016.

In het begin was er duidelijk sprake van een low profile uitvoering van de ICT-ambitie. De uitvoering van het programma is in 2010 gestart vanuit het strategisch beraad binnen de gemeente²⁴. Het strategisch beraad was een periodiek overleg tussen de burgemeester, de wethouder ruimtelijke ordening, de gemeentesecretaris en de concernstaf. Vanuit de concernstaf is een beleidsmedewerker als projecttrekker voor het programma ICT-Centrum aangewezen. De eerste stappen van de projecttrekker bestonden uit het uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden voor het profiel van de gemeente Veenendaal binnen FoodValley en het uitbrengen van een ICT-brochure van de gemeente waarin het profiel wordt neergezet. Verder werd er een actieplan opgesteld dat tot 2014 uit te voeren acties vermeld.

Ook in 2010 is een projectmanager door de gemeente aangewezen. Deze had organisatorisch meer mogelijkheden dan de projecttrekker vanuit het strategisch beraad²⁵.

In 2013 werd voor een onderdeel ICT Campus een afzonderlijk project gestart met een aparte projectcoördinator²⁶.

In 2015 zijn beide onderwerpen onder één projectcoördinator samengevoegd. Deze projectcoördinator heeft afhankelijk van andere werkzaamheden 0,5 tot 1,5 dag per week beschikbaar voor het project en wordt bijgestaan door medewerkers uit andere afdelingen.

Voor de uitvoering werd een actieplan opgesteld tot het eind van de zittingsperiode van het college in 2014. Het actieplan²⁷ ('ontwikkelingsdocument') dateert van juli 2011, dat vervolgens steeds werd geactualiseerd. De programmamanager en de projectcoördinator vormen samen met medewerkers van andere betrokken afdelingen (onder andere Communicatie en Beleid & Organisatie) een ICT-kerngroep die de acties tot uitvoering moeten brengen. Een van de acties die al op 11 juli 2011 is besproken in de kerngroep ICT is de ICT Campus. Een specifieke vorm werd hiervoor niet besproken, dit zou worden uitgezocht.

3.2.2 Capaciteit

6. *Kan de organisatie voor de uitvoering beschikken over adequate kennis van de ICT-sector en zo ja, op welke wijze?*

De projectcoördinator en andere betrokken ambtenaren hebben geen specifieke ICT-achtergrond. In interviews met bedrijven en andere stakeholders is geen enkele opmerking gemaakt over (te weinig) ICT-competenties van gemeentemedewerkers.

²⁴ Bron: interviews.

²⁵ Bron: interviews.

²⁶ Bron: interviews.

²⁷ Actieplan 2011-2014 Veenendaal ICT-Centrum (ontwikkelingsdocument), Versie 23 september 2011 TW.

Wel is meermalen genoemd dat wethouder Verloop een ICT-achtergrond heeft, wat volgens sommigen zijn passie voor het thema ICT verklaart. De gemeente werkt nauw samen met ICT-Valley, een netwerkorganisatie van regionale ICT-ondernemers. De aansluiting met de ICT-sector is degelijk. De Bedrijvenkring Veenendaal heeft een aparte portefeuille ICT die tot begin 2016 werd ingevuld door voorzitter Wim Werkman.

Interviews laten het beeld zien dat ICT-ondernemers ook geen behoefte hebben aan specifieke ICT-kennis bij de uitvoeringsorganisatie. ICT-ondernemers wijzen erop dat een gemeente vooral de randvoorwaarden voor een goed vestigingsklimaat op orde moet hebben waaronder veiligheid, bereikbaarheid, nette bedrijventerreinen, etc. Om dit te bereiken is een goed contact (accountmanagement) nodig vanuit de gemeente met deze bedrijven, en dat kan ook zonder ICT-(voor)kennis.

3.2.3 Borging

7. *Op welke wijze is de ambitie om ICT-Centrum te worden (breed) geborgd binnen de organisatie van de gemeente Veenendaal?*

De programma's uit het coalitieakkoord van 2010, waaronder ook het Programmaplan Economie 2010-2014 en de ambitie voor ICT-Centrum vallen, worden formeel geleid door een programmamanager. De programmamanager wordt voor onderdelen bijgestaan door projectcoördinatoren. De programmamanager heeft uitsluitend een functionele relatie (horizontale sturing) met afdelings- en projectmanagers. Afdelings- en projectmanagers zijn budgethouder van de lijnactiviteiten/ projecten. De programmamanager heeft wel een eigen budget voor de organisatie van de coördinatie en facilitering van het programma. Dit betekent dat de programmamanager voor het bereiken van de doelstellingen afhankelijk is van de overige managers binnen de gemeente.

Behoudens de projectcoördinator en de programmamanager is er geen specifieke aandacht binnen de organisatie van de gemeente voor het project. Er zijn wel enkele maatregelen getroffen om de gemeentelijke organisatie ook zelf een ICT-Centrum uitstraling te geven. De website van de gemeente is in 2015 up-to-date gemaakt en medewerkers en bestuurders die de gemeente vertegenwoordigen zijn uitgerust met moderne hulpmiddelen zoals tablets. In de uitvoering van de reguliere taken van de gemeente voor bedrijven is geen aparte status voor ICT-bedrijven. Daar geldt dat iedere afdeling vaak zijn eigen afdelingsplan heeft en daarin zelf prioriteiten stelt. Dit zijn veelal niet dezelfde prioriteiten die in de uitvoering van de ambitie ICT-Centrum FoodValley zijn verwoord.

3.3 Samenwerking

Om de ambitie van de gemeente Veenendaal als ICT-Centrum van de FoodValley regio te realiseren werkt de gemeente samen met de belangrijkste stakeholders. De belangrijkste stakeholders voor de ICT-ambitie van de gemeente Veenendaal zijn:

- ICT-ondernemers in Veenendaal en de regio FoodValley;
- Platformen als Bedrijvenkring Veenendaal, Stichting ICT-Valley, ICT Platform en Taskforce ondernemend Veenendaal;
- Onderwijs- en kennisinstellingen (ROC A12, CHE, HAN, HU, WUR);
- Economic Board Utrecht (EBU);
- de regiogemeenten en de regio FoodValley.

Met deze partijen zit de gemeente regelmatig aan tafel om de ICT kansen voor de gemeente Veenendaal te bespreken. De gemeente neemt deel in de besprekingen van de regio FoodValley, is bij besprekingen van de Stichting ICT-Valley, waaraan ook onderwijs- en kennisinstellingen aanschuiven en neemt deel aan overleggen met de bedrijvenkring. Met de EBU is ambtelijk overleg.

Regio FoodValley

De gemeenten in de regio FoodValley kennen allemaal de profielen van de verschillende gemeenten, dus ook het ICT-profiel van de gemeente Veenendaal. De ICT Campus is tot een van de speerpunten van de strategische agenda²⁸ van FoodValley benoemd. De samenwerking houdt niet in dat de andere gemeenten geen ICT-bedrijven meer zouden huisvesten, ook in de andere gemeenten zijn vele en ook grote ICT-bedrijven. Gemeenten in de regio zien Veenendaal met het ICT-profiel ook als trekker om de ICT in de FoodValley meer nadrukkelijk een 'enabler' te maken: door cross-overs met andere (food) bedrijven in de regio stimuleren. De ICT-sector wordt hier gezien als innovatiemotor voor andere sectoren waaronder, food, tech en health.

Wat dat betreft wordt er, van diverse zijden, nadrukkelijk gesteld dat het zonde zou zijn als er "een hek" om Veenendaal zou komen voor de ICT. De wethouders van andere gemeenten die we in het kader van het project hebben gesproken geven aan dat zij aan de cross-over-stimulering willen meewerken als dat gevraagd zou worden. Tijdens de onderzoeksperiode tot maart 2016 is zo'n vraag nog niet gesteld²⁹.

3.3.1 Samenwerking in de ICT-sector

8. *Op welke wijze wordt in de uitvoering samenwerking gezocht met de ICT-sector in Veenendaal en in FoodValley?*

²⁸ FoodValley Van denken naar Doen, Strategische agenda 2015 - 2019.

²⁹ Bron: interviews.

Onderwijsinstellingen en kennisinstellingen

De gemeente heeft in het kader van Veenendaal ICT-Centrum geen afzonderlijk overleg met het onderwijsveld. Wel zitten zowel de gemeente als de instellingen bij bijeenkomsten van ICT-Valley³⁰ en spreken de instellingen en de gemeente elkaar individueel. Op dit moment zijn er beperkte mogelijkheden voor hoger beroepsonderwijs in Veenendaal zelf. Er is geen lokale vestiging van een HBO-informatica studie zoals die in Utrecht (HU), Ede (CHE) en Arnhem (HAN) wordt aangeboden. Daaruit volgt ook dat regionale studenten met een ICT-achtergrond elders hun opleiding moeten volgen en dan niet altijd terugkeren.

Overigens vinden studenten en stagiairs dat er betere (aansluitende) OV (bus-)verbindingen moeten zijn naar de bedrijventerreinen. Ondernemers zijn benieuwd wat de ICT Campus hierin te bieden heeft.

Mkb-bedrijven

Onze gesprekken met ICT-ondernemers laten een positief beeld zien van de gemeente Veenendaal, waarbij ondernemers melden dat ze de basisvoorzieningen van een gemeente belangrijker vinden dan een ICT-gericht beleid. Binnen dat beleid is vooral de rol van de gemeente als "intermediair" en "verbinder" van belang om de bedrijven bij elkaar te brengen. De gemeente is als uitnodigende partij voor een gesprek of discussiebijeenkomst acceptabel, een ander bedrijf wordt toch vaak in eerste instantie als concurrent gezien.

De gemeente Veenendaal wordt door de geïnterviewde bedrijven ervaren als betrokken en faciliterend. Opvallend is dat ze vaak refereren aan één persoon en niet aan de organisatie als geheel. Wethouder Verloop is bij ondernemers zichtbaar door bedrijfsbezoek, door presentaties en in de regionale media. Ook burgemeester Kolff is zichtbaar als ambassadeur van Veenendaal ICT-Centrum. Zowel de burgemeester als de wethouder worden als toegankelijk ervaren voor het bedrijfsleven.

In de uitvoering stelt de gemeente zich vooral op als initiator om bedrijven en instellingen met elkaar in contact te brengen. De bedrijven nemen dit snel van de gemeente over door de oprichting van de Stichting ICT-Valley. De gemeente Veenendaal draagt bij in de kosten door middel van een subsidie, maar nadrukkelijk dienen ook de bedrijven een bijdrage te leveren in de financiering.

De gemeente Veenendaal pakt haar faciliterende rol op door bijvoorbeeld ICT-ondernemers bij elkaar te brengen door het organiseren van netwerkbijeenkomsten. Hierbij worden vooral de ICT-borrels genoemd, georganiseerd via Stichting ICT-Valley. Sinds de start in 2010 hebben er tot op heden 17 ICT-borrels³¹ plaatsgevonden. Elke borrel heeft een ander thema en telkens is een ander lid van de ICT-Valley de gastheer.

³⁰ De Stichting ICT-Valley verbindt bedrijven, professionals en onderwijsinstellingen in de ICT-sector in de regio FoodValley.

³¹ Bron: website www.ictvalley.nl, augustus 2016.

De gemeente organiseert weer andere bijeenkomsten, zoals samen met de WUR de bijeenkomsten 'Innovatiebijeenkomsten food en ICT'.

Exacte deelnemersaantallen zijn niet bijgehouden, maar uit de interviews blijkt dat er veel animo voor is. Een opkomst van 70 bezoekers³² is geen uitzondering. Op 1 na is elke geïnterviewde bij minimaal 1 borrel geweest. In de regio FoodValley en aangrenzende gemeenten zijn er geen andere bijeenkomsten voor ICT-ondernemers die met vergelijkbare regelmaat en bezoekersanimo plaatsvinden. Dit onderstreept de positie "Veenendaal ICT-Centrum". De gemeente laat zich bij deze bijeenkomsten zien en de ICT-ondernemers zijn daar positief over.

De gemeente werkt verder samen met bedrijven in de vorming van de ICT Campus. ICT-ondernemers zijn uitgenodigd voor werkbijeenkomsten en om zitting te nemen in het te vormen bestuur. Tijdens een werkbezoek van Minister van Economische Zaken Henk Kamp op 16 maart 2015³³ aan Veenendaal (gehouden bij Detron ICT), werd de ICT Campus ook gepresenteerd als toonbeeld van Veenendaal ICT-Centrum.

3.3.2 Samenwerking binnen regio FoodValley en Economic Board Utrecht

9. *Op welke wijze wordt voor het project samengewerkt binnen de regio FoodValley en de provincie Utrecht?*

Regio FoodValley

De verschillende gemeenten in FoodValley hebben allemaal wel een bijzondere bijdrage aan dat 'merk' FoodValley. In eerste instantie was de samenwerking veelomvattender. Er was een breed scala aan activiteiten dat regionaal besproken werd. In 2014 werd geconstateerd dat er meer focus nodig was en nu ligt de nadruk meer op de economische ontwikkeling van de regio. Er is een strategische agenda opgesteld voor de regio. Een van de speerpunten uit de agenda is de ICT Campus in Veenendaal. Binnen de regio, maar ook binnen de provincie Utrecht, wordt de uitkomst van de campus met belangstelling tegemoet gezien. De regio-organisatie voert niet uit, maar ondersteunt de gemeenten met bijvoorbeeld het zoeken naar subsidiemogelijkheden. De gemeenten worden geacht hun deel van de strategische agenda uit te voeren.

Gemeenten in de regio zien Veenendaal met het ICT-profiel, zoals gezegd, ook als trekker om de ICT in de FoodValley meer nadrukkelijk als 'enabler' te laten fungeren: cross-overs met andere (food) bedrijven in de regio te stimuleren. Vandaar dat er gesteld werd dat het zonde zou zijn als er "een hek" om Veenendaal zou komen voor wat betreft de ICT. Niet alle ICT-bedrijven in de regio zijn immers Veense bedrijven.

Zoals onder paragraaf 3.3. gesteld, geven de wethouders van andere gemeenten in de regio

³² Nieuwsbericht van 17 mei 2016 op <http://www.ictvalley.nl/nieuws/ict-valley-krijgt-steeds-meer-erkenning-en-invloed>.

³³ Verslag van VVD Veenendaal: <http://veenendaal.vvd.nl/nieuws/230/henk-kamp-veenendaal-mag-trots-zijn>.

aan dat zij aan de totstandkoming van de cross-over-stimulas willen meewerken als dat gevraagd zou worden. Tijdens de onderzoeksperiode 2010 – maart 2016 is deze vraag nog niet gesteld.

Economic Board Utrecht (EBU)

Met de EBU wordt in het project samengewerkt in algemene zin. De contacten gaan vooral over de vraag hoe de ambities van de EBU en de gemeente Veenendaal elkaar kunnen versterken. Wat kan de ICT Campus voor de EBU betekenen en andersom, wat kan de EBU doen voor de ICT-versterking in Veenendaal.

De eerste resultaten van dergelijke contacten zijn er, de pilot voor omscholing voor ICT-vacatures waar EBU mee bezig is. Dit gaat mogelijk in Veenendaal plaatsvinden. Daar is voor gekozen omdat de ICT-bedrijven daar al enigszins georganiseerd zijn en omdat de gemeente zich daarvoor ook als partner wil inzetten.

3.4 Resultaten

3.4.1 Behaalde resultaten

10. *Welke resultaten zijn er behaald met het beleid zich te onderscheiden als ICT-Centrum? Komen deze resultaten overeen met de geformuleerde doelstellingen?*

De streefdoelen voor de profilering van de gemeente Veenendaal als ICT-Centrum waren:

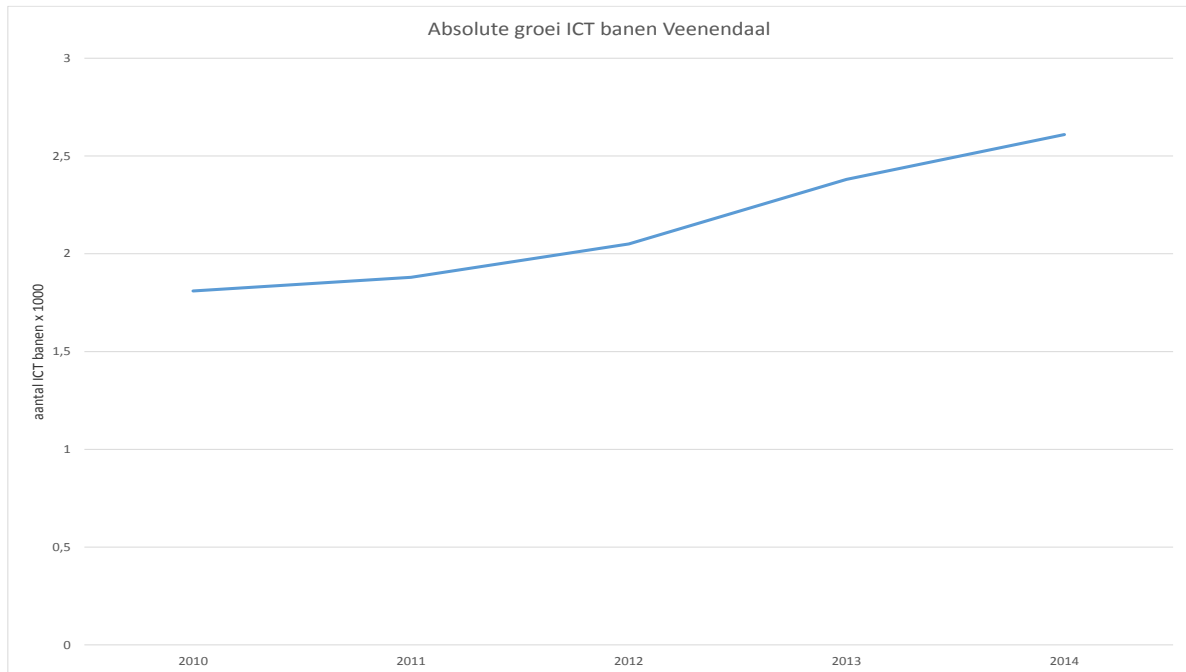
- A. Bekendheid Veenendaal als ICT-stad onder FoodValley-gemeenten en provincie Utrecht is op bestuurlijk niveau 100% in 2014.
- B. Bekendheid Veenendaal als ICT-stad binnen de sector neemt toe met 10 % in 2014 ten opzichte van 2011 (meting nog ontwikkelen).
- C. Aantal ICT-arbeitsplaatsen in Veenendaal stijgt van 5% (in 2010) naar 7% in 2014 (huidige niveau Utrecht (2010)).

A/B) Bekendheid Veenendaal als ICT-stad

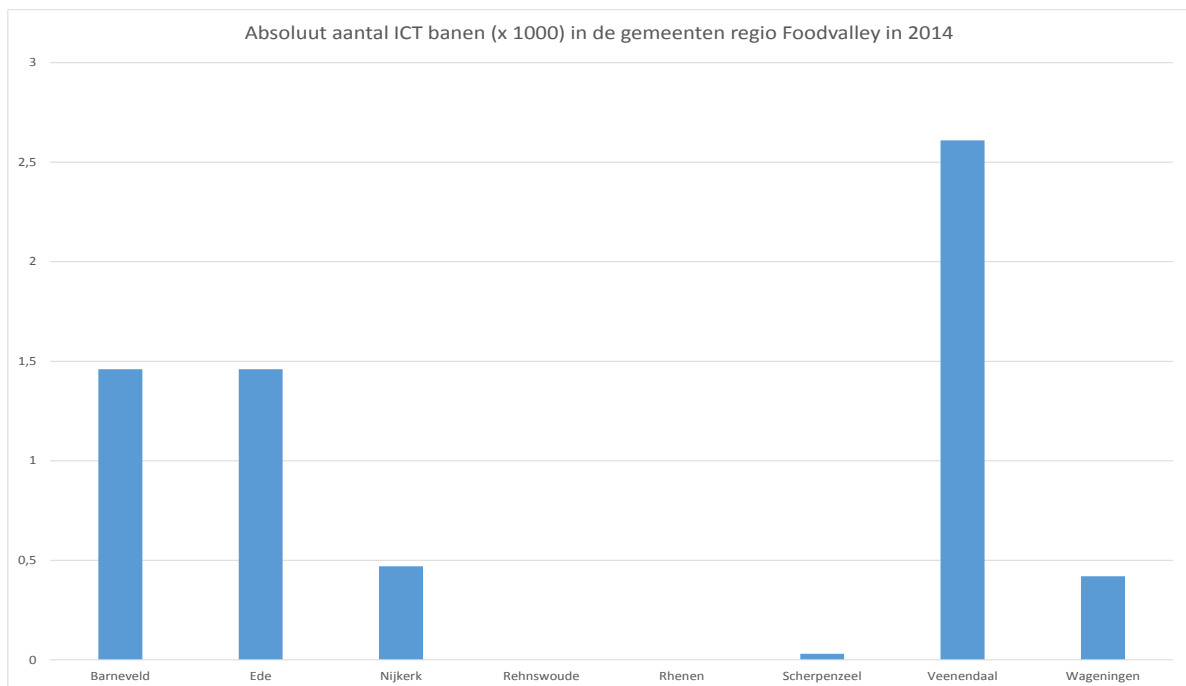
Feitelijk zijn de doelen over herkenbaarheid, vanwege het ontbreken van een nulmeting en van monitoring, niet objectief vast te stellen. Op basis van deze interviews kan er wel het een en ander over gezegd worden. Iedereen die we spraken, op 2 niet-ICT-ondernemers na, was bekend met de profilering van de gemeente "Veenendaal ICT-Centrum". Was het niet zakelijk, dan kwam het doordat de geïnterviewde in Veenendaal woont en het in de lokale krant oppikt. Ook de opname van de ICT Campus in de agenda van de regio FoodValley getuigt van erkenning en herkenning van de positie van Veenendaal binnen de FoodValley-gemeenten. De gemeente Veenendaal heeft het profiel ICT-Centrum van FoodValley actief uitgedragen, het is bekend bij zowel de bestuurders van FoodValley als bij ondernemers binnen de ICT-sector.

C) Aandeel ICT-arbeitsplaatsen

Op basis van gegevens van het CBS over de ICT-werkgelegenheid in Veenendaal en de regio FoodValley kunnen wij concluderen dat het aandeel ICT-arbeitsplaatsen ten opzichte van het totaal aantal arbeidsplaatsen in de beleidsperiode 2010-2014 is gestegen. De doelstelling met betrekking tot het verbeteren van de werkgelegenheid is hiermee behaald.

Figuur 5: Absolute aantal ICT-arbeitsplaatsen in Veenendaal volgens CBS-gegevens.

Figuur 6: Vergelijking van de ICT-werkgelegenheid in de FoodValley-gemeenten in 2014 (CBS).

De Economische Monitor van de gemeente Veenendaal besteedt apart aandacht aan "Veenendaal ICT-Centrum" omdat het een van de beleidsspeerpunten is. Het laat een iets afwijkend beeld zien ten opzichte van de cijfers van het CBS.

Uit onderstaande tabel uit de monitor blijkt dat de werkgelegenheid in absolute cijfers gedaald is. De relatieve doelstelling (percentage ICT-arbeidsplaatsen van de totale werkgelegenheid), zoals geformuleerd in 2011 was wel al gehaald: 8,75% realisatie, waar de ambitie in 2014 7% was. In 2014 bedroeg het totaal 9,12%. Dit komt omdat de werkgelegenheid in de ICT-sector minder sterk afneemt dan in andere sectoren. Daardoor stijgt het aandeel arbeidsplaatsen in de ICT-sector extra hard.

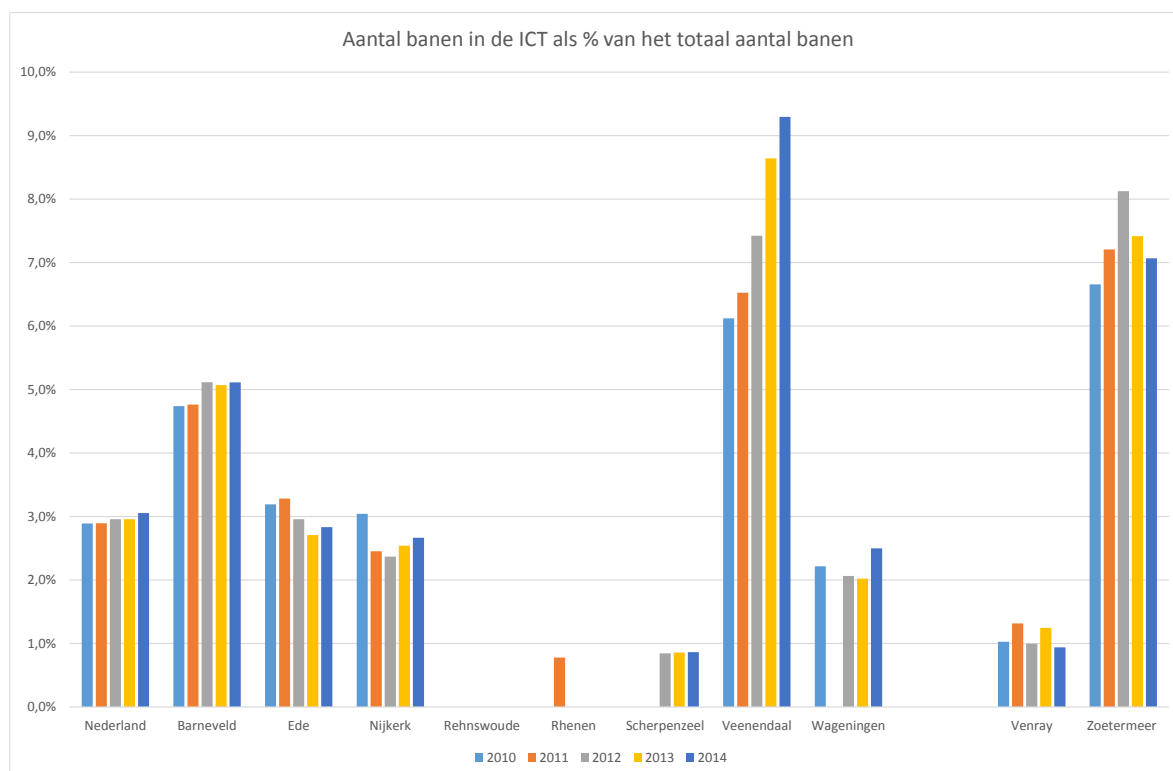
Tabel 2.7: ontwikkelingen in de ICT sector in Veenendaal (2011-2014).

Jaar	Aantal banen in ICT-sector	% van totale werkgelegenheid	Δ t.o.v. jaar eerder	
			ICT-Sector	Veenendaal
2011	2519	8,75%	2,48%	-0,77%
2012	2491	8,76%	-1,11%	-1,23%
2013	2461	8,90%	-1,20%	-2,71%
2014	2407	9,12%	-2,19%	-4,56%

Bron: PAR, april 2014 (bewerking gemeente Veenendaal)

Figuur 7: Tabel 2.7 PAR April 2014.

Het CBS rapporteert circa 6% in 2011, oplopend tot ruim 9% in 2014. Waarschijnlijk komt het verschil door een andere definitie van "ICT-sector" of "ICT-baan". Er is geen éénduidige SBI-code voor de ICT-sector, dit is de basis waarop de Kamer van Koophandel bedrijven indeelt. Daarom is "De ICT-sector" altijd een optelsom van verschillende SBI-groepen en daar kan interpretatieverschil zijn. Met een toekomst waarbij steeds meer arbeidsplaatsen gebruik maken van ICT wordt een heldere definitie wel relevanter. Zeker als het beleid zich richt op cross-overs van ICT met andere sectoren en de gemeente objectief wil meten of het beleid succes heeft. Een voorbeeld: iemand die bij een ICT-bedrijf het gebouw schoon houdt valt nu wél onder de noemer "ICT-baan". Een programmeur bij een bouwbedrijf is géén "ICT-baan" maar een 'bouw-baan'. Gemiddeld is 3% van alle arbeidsplaatsen in Nederland in 2014 een ICT-baan. Het verschil tussen beide officiële cijfers is verder klein. Daarom is een verdere uitdieping nu niet relevant.

Figuur 8: Relatieve groei van ICT-arbeidsplaatsen in Nederland, de FoodValley-gemeenten en twee andere gemeenten van de benchmark (CBS).

3.4.2 Vergelijking met regionaal profileringsbeleid in Venray en Zoetermeer

Om te evalueren hoe effectief de gemeente Veenendaal haar profileringsstrategie heeft georganiseerd, hebben we de gemeente Veenendaal (kwalitatief) vergeleken met twee andere gemeenten met een vergelijkbare ambitie op het gebied van economische profilering. Wij hebben hierbij specifiek gekeken naar de wijze van profilering, de eigen uitvoeringskaders en de gehanteerde beleidsinstrumenten. Wij hebben er voor gekozen om niet alleen te kijken naar gemeenten die zich profileren op het gebied van ICT, ook vergelijking met een andere profilering kan goede ideeën opleveren voor Veenendaal. Er is daarom gekozen om het profileringsbeleid van de gemeente Veenendaal te vergelijken met de profilering van Venray als AgriFood-center en Zoetermeer als ICT-stad.

Venray

Venray heeft een overeenkomstige werkwijze als de gemeente Veenendaal op het gebied van regionale profilering. De profileringsstrategie van de gemeente Venray is echter niet in eerste instantie gericht op ICT maar op innovatie in de agrifood sector. Er werd, net als in Veenendaal, een platform opgericht van bedrijven in de doelgroep, voor Venray agrifood-bedrijven. Met deze bedrijven werden in 2012 in het platform "Eiwitrijk" afspraken gemaakt over innovatie, opleiding, werkgelegenheid en doelen voor het bedrijfsleven in Venray.

Vanuit de gemeente Venray werd een deel van de beschikbare grond vrijgemaakt voor landbouwbedrijven om te experimenteren met de teelt van gewassen voor de productie van eiwitrijke grondstoffen voor de veevoerindustrie. Met de voedselindustrie werd eveneens een opzet afgesproken: het Feed Design Lab. Dit werd in 2013 geopend, vrij snel na het tot stand komen van Eiwitrijk. Hier kunnen ondernemers samen met studenten experimenteren om de nieuwe teelten om te zetten in nieuwe voedingsstoffen voor met name de varkenshouderij.

Daarnaast heeft de gemeente Venray aansluiting gezocht bij de regio (Greenport Venlo, later Greenport Noord Limburg). In 2012 was de gemeente Venray betrokken bij de organisatie van de Floriade in Venlo. Naast de gemeente Venlo en Venray waren ook de gemeenten Beesel, Gennep, Bergen, Horst aan de Maas, Peel en Maas en de Provincie Limburg betrokken.

De Floriade is een wereldtuinbouwtentoonstelling en wordt eens in de tien jaar in een Nederlandse stad gehouden.

Met de Floriade hoopt de Nederlandse Tuinbouwraad het imago van Nederlandse tuinbouw te versterken en de export te bevorderen. De Floriade levert als grote publiekstrekker veel exposure, regionale bedrijven (en andere bedrijven en organisaties) worden in de gelegenheid gesteld om hun diensten en producten te presenteren aan een groot publiek. De Floriade in Venlo sloot af met verlies, waarvoor in eerste instantie de regio opdraaide. De grond die voor de tuinbouwtentoonstelling nodig was geweest kwam in de verkoop.

Greenport Noord Limburg, waarin ook Eiwitrijk werd opgenomen, kon door de gezamenlijke gemeenten in Noord Limburg niet verder worden gebracht. Omdat het project als zodanig wel van strategisch belang was, werd de provincie Limburg de trekker. Hiermee kwam een grote som geld beschikbaar voor de promotie, uitvoering en de verliezen van de gemeenten: de provincie stopt € 200.000.000 (€ 200 miljoen) in het programma. Door de 'overname' door de provincie kwam ook de samenwerking met de Universiteit Maastricht tot stand en werden een aantal grote bedrijven in Limburg geïnteresseerd om in het project als eventuele trekker op te treden, zoals DSM.

Zoetermeer

In Zoetermeer zijn veel ICT-gerelateerde bedrijven gevestigd. Het beleid van de gemeente is er onder meer op gericht ICT en andere hoogwaardige kennis gerelateerde werkgelegenheid aan te trekken. Zoetermeer heeft een goede technische infrastructuur en was een van de eerste steden in Nederland met een glasvezelnetwerk. Sinds een aantal jaar is hier de Haagse Hogeschool (HHS) - Academie voor ICT gehuisvest. Het gemeentebestuur investeert veel geld in computers en multimedia op de scholen.

De gemeente heeft in het kader van profilering als "Zoetermeer ICT-stad" ook een aantal burger gerichte experimenten opgezet. Dit waren speerpunten voor de gemeente om zich te

profileren, niet voor versterking van de gevestigde bedrijven. In maart 2007 werd Zoetermeer de eerste Nederlandse gemeente met een stadhuis in de virtuele wereld Second Life. De gemeente Zoetermeer heeft ook enkele games ontwikkeld, waaronder Virtueel Zoetermeer, de speler moet hierbij als burgemeester van Zoetermeer zorgen voor het uitbouwen van Zoetermeer tot een veilige, groene stad met veel sportieve voorzieningen, uitgaansmogelijkheden en een goede infrastructuur. Deze projecten zijn vooral als profilering opgezet, al is er enige samenhang met educatie.

Door het uitblijven van duurzaam succes, na 2012 neemt het relatieve belang van de ICT in de werkgelegenheid van Zoetermeer weer af, is er ook kritiek op de kosten van deze initiatieven. De bestuurlijke informatieverstrekking aan burgers door de gemeente via internet, zoals bijvoorbeeld ten aanzien van bestemmingsplannen, blijft als gevolg van de aandacht voor de opzet van deze speelse experimenten achter bij de digitale informatieverstrekking ten opzichte van de meerderheid van de gemeenten in Nederland.

Leerpunten uit de ervaring van beide benchmarkgemeenten met betrekking tot regionale profilering zijn dat:

- Er een bestaande basis moet zijn voor de keuze van een profiel; hieraan voldoet het beleid Veenendaal ICT-Centrum.
- Met bedrijven in de doelgroep van het profiel afspraken gemaakt moeten worden over de gewenste toekomstrichting; ook hieraan voldoet het beleid Veenendaal ICT-Centrum.
- De gemeente dicht bij zichzelf en de doelgroep moet blijven als het gaat om experimenten of andere uitingen; dit kan een valkuil worden.
- Voor stappen voorwaarts de medewerking van kennisinstellingen van groot belang zijn; de gemeente heeft hiertoe stappen gezet.
- Financiering een probleempunt kan zijn; dit lijkt ook in Veenendaal een aandachtspunt te moeten zijn.
- Opleiding en werkgelegenheid belangrijk zijn voor de doelgroep. Dit wordt ook binnen het gemeentelijk beleid Veenendaal ICT-Centrum onderkend.

3.4.3 Maatschappelijke effecten

11. *Wat zijn de resultaten van het ICT-beleid in termen van profilering en het bredere maatschappelijke doel dat de gemeente nastreeft?*

Binnen de regio FoodValley is het thema ICT-Centrum voor Veenendaal bestuurlijk onomstreden. In de strategische agenda 2015-2019 voor de regio wordt de ICT Campus in Veenendaal als een van de belangrijke speerpunten genoemd.

Met betrekking tot de twee belangrijkste maatschappelijke effecten zoals geformuleerd in het economische programma kunnen we het volgende concluderen:

1. Veenendaal heeft een helder economisch profiel met een toegevoegde waarde voor de regio (met name FoodValley en de provincie Utrecht):

Dit maatschappelijke effect is behaald. Het profiel van de gemeente is binnen de regio FoodValley bekend. Op het Utrechtse niveau is het profiel eveneens bekend. Bij de Economic Board Utrecht is het profiel bekend en wordt Veenendaal als voorbeeld genoemd voor een project op het gebied van werkgelegenheid en opleiding van werkzoekenden.

2. Toename van innovatie en daarmee versteviging van de economische positie van Veenendaal.

Dit onderwerp is weliswaar besproken met de verschillende stakeholders en met de regiogemeenten, maar is nog niet gerealiseerd. Er wordt binnen de triple helix in het kader van de ICT Campus gesproken over een ICT-lab waar innovatievragen neergelegd kunnen worden bij studenten van de verschillende opleidingen, maar dit bevindt zich nog in de conceptfase. Stimuleren van de totstandkoming van cross-overs van ICT uit Veenendaal met foodbedrijven elders uit de regio of met clusters foodbedrijven is, behoudens de 'innovatiebijeenkomsten', nog niet van de grond gekomen. Er zijn cross-overs, maar deze zijn spontaan ontstaan, los van de ICT-ambitie van Veenendaal.

3.4.4 Tevredenheid van de doelgroep

12. Wat zijn de resultaten in termen van tevredenheid van de doelgroep voor het project?

Eén van de hoofdvragen van dit onderzoek heeft ook betrekking op in hoeverre het beleid aansluit bij de behoeftes en verwachtingen van ondernemers. Er is voor zover wij hebben kunnen vinden, geen onderzoek gedaan naar de tevredenheid van ICT-ondernemers in Veenendaal of regio FoodValley over "Veenendaal ICT-Centrum". Tijdens de uitvoering heeft de gemeente Veenendaal niet systematisch feedback verzameld om beleid bij te sturen zodat ze inspeelt op de behoeftes van de ondernemers. Over de tevredenheid van ondernemers met het beleid kunnen we geen conclusies trekken.

Wel kunnen we een indicatie geven van de tevredenheid van ondernemers met het vestigingsklimaat in de gemeente Veenendaal in het algemeen. Mkb-Nederland heeft in 2013³⁴ landelijk onderzoek gedaan naar de mkb-vriendelijkste gemeente van Nederland.

³⁴ Rapport: "MKB-Vriendelijkste gemeente van Nederland" - MKB-Nederland, november 2013.

Veenendaal stond landelijk gezien op de 15^e plaats (exclusief de G36 grote gemeenten) met een 7,1 als rapportcijfer. Hoewel het hier het algemene vestigingsklimaat betreft en niet exclusief over de ICT-sector of over het thema "Veenendaal ICT-Centrum", is dit toch een relevant gegeven, de gemeente laat met dit cijfer vele andere gemeenten achter zich.

Deze gegevens onderstrepen de bevindingen uit de gesprekken met ICT-ondernemers waar een positief beeld van de gemeente uit naar voren kwam. Ondernemers melden dat ze de basisvoorzieningen van een gemeente belangrijker vinden dan een ICT-gericht beleid.

Om de gesprekken te structureren vroegen we telkens waarom een bedrijf juist in Veenendaal gevestigd is, en in hoeverre ze tevreden zijn over het vestigingsklimaat. Dit spiegelden we aan een landelijke benchmark: een onderzoek uit 2013 van Panteia Research³⁵ onder ruim 2.000 mkb-ondernemers op landelijke schaal. Uit dat onderzoek blijken de volgende vijf factoren het meest van belang zijn bij de keuze van een bedrijf om zich in een gemeente te vestigen:

Redenen om in de gemeente gevestigd te zijn	
1. Van oudsher hier gevestigd / bedrijf is hier opgericht	26%
2. Privéredenen (onder andere oprichter woont in gemeente)	25%
3. Aanwezige klantenkring / verzorgingsgebied in omgeving	14%
4. Aanbod van geschikte / betaalbare bedrijfshuisvesting	12%
5. Goede bereikbaarheid	11%

Tabel 2: (Panteia, 2013).

Dit beeld wordt in onze gesprekken met de ondernemers bevestigd. Veel ICT-bedrijven in Veenendaal vinden hun oorsprong in een ander regionaal ICT-bedrijf (Baan), veel directeurs en/of oprichters wonen in Veenendaal. De ICT-ondernemers noemden verder vrijwel allemaal het goede aanbod van snel glasvezelinternet in de gemeente als groot voordeel. De overweging voor ICT-ondernemers om in Veenendaal gevestigd te zijn blijkt verrassend praktisch van aard: de centrale ligging en bereikbaarheid van Veenendaal in Nederland verhoogt de waarde van de gemeente als vestigingslocatie voor het bedrijfsleven. Van de door Panteia Research geïnterviewde redenen lijkt vooral de aanwezigheid van de klantenkring minder relevant. De geïnterviewde ondernemers zeggen ook alle dat hun bedrijf in heel Nederland of zelfs internationaal actief is.

Veenendaal ICT-Centrum: basisvoorzieningen belangrijker dan ICT-beleid

De grote lijn die uit de interviews met ICT-ondernemers naar voren kwam is dat ze van de gemeente verwachten dat zij zorg draagt voor een goed vestigingsklimaat, er is niet direct behoefte aan een ICT gericht beleid. De gemeente moet de basisvoorzieningen op orde hebben en ondernemen over laten aan de ondernemers. Eén van de geïnterviewde

³⁵ Rapport "Hoe goed ligt de Gemeente bij het MKB?" - Panteia Research, 2013.

ondernemers merkte treffend op dat: "een gemeente is zoals een ICT-afdeling: als ze het goed doen, kun je gewoon je werk doen en hoor je nooit wat van ze".

Tekort aan HBO+ ICT-medewerkers remt groei én is risico voor Veenendaal

We identificeren ook een risico. Zonder uitzondering hebben de geïnterviewde ICT-ondernemers moeite met het invullen van vacatures op HBO niveau en ICT-vacatures in het algemeen.

De Christelijke Hogeschool Ede (CHE) heeft in januari 2016 een onderzoek uitgevoerd³⁶ naar het gat tussen het ICT-onderwijs en de arbeidsmarkt in de regio FoodValley. Een belangrijke conclusie uit het onderzoek was dat 79% (!) van de ICT-werkgevers groei verwacht in het personeelsbestand. Dat betekent een verwachte groei van 43,8% in de periode 2016-2018. Dit is voor 74% op Hbo-niveau, voor 18% op WO-niveau en 8% op MBO-niveau.

Dit is de belangrijkste factor waar de geïnterviewde ICT-ondernemers zich zorgen over maken. Een directielid van één grote ICT-werkgever merkte op: "als het tekort zo blijft en we denken dat tekort beter op te vullen door naar het westen te gaan, dan is er weinig dat ons hier houdt". Een ander groot bedrijf meldde dat het als bedrijf niet zou vertrekken, maar: "als we hier moeite krijgen om goede helpdeskmedewerkers te vinden, zou de helpdesk verplaatst kunnen worden naar een van onze andere vestigingen". Dit speelt in mindere mate bij mkb ICT-bedrijven waarvan de oprichter/eigenaar in Veenendaal woont; maar ook daar werd het in meer dan helft van de gesprekken genoemd. Ondernemers hopen dat de ICT Campus dit kan helpen oplossen.

3.5 Het Canvas en de bevindingen

In de onderzoeksopzet geeft het door KplusV ontwikkelde canvas mede richting aan het onderzoek. In de volgende figuur zijn de hoofdlijnen van de bevindingen (tot maart 2016) teruggeplaatst in het canvas.

³⁶ Rapport "De ICT-arbeidsmarkt: Een analyse van vraag en aanbod in de FoodValley" - CHE, januari 2016.

	signaleren	articuleren	organiseren	doen	evalueren	verduurzamen
 vraagstuk	bestuurlijke behoefte Behoeftte aan profiel binnen Foodvalley	probleemdefinitie & oplossingsrichting Onderzoek DHV	opstellen beleid & inrichting project Programmaplan Economie 2010 - 2014	proeftuin oplossing	onderzoek naar doelmatigheid Rekenkamer onderzoek	échte Oplossing ICT Campus
 probleemeigen.	Visionair Wethouder Marco Verloop	verantwoordelijk Bestuurder Wethouder Marco Verloop	betrokken Beleidsmaker Projecttrekker uit concernstaf	uitstekende Uitvoerder Projectleider 0,1 fte	relevante Onderzoeker KplusV	geëngageerd bestuurder
 Immaterieel kapitaal	Interactie met de doelgroep	committeren draagvlak Overleg met bedrijvenkring Veenendaal	kennis, tools en methodieken	team met vaardigheden/ kennis & gedrag	toegang tot data en onderzoeks- methodieken Ja	Participatie Stichting ICT Valley
 plan	stakeholders analyse	plan van aanpak Programma Economie 2010 – 2014 Ambitiedocument ICT- Campus ICT Visie 2016	Implementatie plan Actieplan 2011 – 2014 Plan van Aanpak ICT-Campus	voortgangs- rapportage Nieuwsbrieven Evaluaties Programma Economie	Onderzoeksrapport Het realisme van ambities	business case
 financiering	politieke partij of belangengroep	thema afhankelijk	thema afhankelijk Begroting 2011,2012 en 2013	geoormerkt budget Subsidie ICT Valley 2012, 2013	opdrachtgevende Overheid Rekenkamer- commissie Veenendaal	publieke financiering Programma- financiering € 300.000

Figuur 9: Het KplusV-canvas Veenendaal ICT-Centrum.

Uit het canvas blijkt dat niet alle delen van dit model in het onderzoek zijn teruggevonden. Voor de onderdelen die niet zijn gevonden in de fasen 'signaleren' en 'articuleren' is dit niet of minder ernstig.

In de fase 'doen' hadden de onderzoekers een team met vaardigheden, kennis en gedrag verwacht en eventueel een proeftuin om bijvoorbeeld de ICT Campus te toetsen op haalbaarheid. Dit gemis is ernstiger en werkt ons inziens door in de verduurzaming van Veenendaal ICT-Centrum, bijvoorbeeld voor het opstellen van een businesscase voor de ICT Campus. Een businesscase hadden wij ook verwacht aan te treffen bij het voorstel aan de raad om voor de eerste fase van de ICT Campus geld beschikbaar te stellen.

3.6 De hoofdvragen beantwoord

1. In hoeverre zijn de concrete doelstellingen om de gemeente Veenendaal in de periode 2010-2014 te profileren als ICT-Centrum gerealiseerd?

Uit de bovenstaande antwoorden blijkt dat - hoewel een nulmeting en monitoring ontbreken - kan worden gezegd dat de concrete streefdoelen richting 2014 voor de profilering van de gemeente Veenendaal als ICT-Centrum zijn behaald. De gemeente Veenendaal heeft het profiel ICT-Centrum van FoodValley uitgedragen, het is bekend bij de bestuurders van FoodValley en ook binnen de sector in Veenendaal is het bekend.

De streefwaarde voor het percentage arbeidsplaatsen in de ICT voor 2014 was in 2011 bij het vaststellen van het beleid al behaald, dit was overigens bekend.

Er zijn echter in de periode van 2011 tot en met 2014 meer onderwerpen en ambities door het college geformuleerd en naar buiten gebracht. Deze onderwerpen en ambities: de ICT in Veenendaal en andere bedrijven stimuleren om (gezamenlijk) te innoveren, de ICT als innoverende bedrijfstak en de samenwerking met onderwijs, kennisinstituten en ondernemers in de ICT Campus, zijn niet verder uitgewerkt in doelen, streefwaarden of mijlpalen. Alleen voor de ICT Campus is een doel en een tijdspad opgesteld en in 2013 in een ambitiedocument verwoord. Voor het overige bleven deze onderwerpen en ambities, vooral de ICT in Veenendaal en andere bedrijven stimuleren om (gezamenlijk) te innoveren en de ICT als innoverende bedrijfstak, binnen de schoot van de gemeente en de overlegfora waarin de gemeente deelnam. Er werd over gesproken in de ICT-Valley, de stuurgroep ICT Campus, de ondernemerskring Veenendaal, het ICT platform en in de regio FoodValley. Executie van de ideeën is echter in de onderzochte periode niet van de grond gekomen.

Pas in 2016 wordt één van de onderwerpen, de ICT Campus, aan de raad voorgelegd en daarmee tot formeel gemeentebestuur met een bijbehorend budget verheven.

2. In hoeverre sluit het beleid (zowel oud als nieuw) van de gemeente Veenendaal aan bij de behoeften en ambities van de ICT-sector in de regio FoodValley?

Uit de voor het onderzoek gehouden interviews en de rondetafelbijeenkomst blijkt dat zowel de ICT-sector als de onderwijs- en kennisinstellingen verwachtingen hebben van het beleid. Die verwachting, wellicht is het beter te spreken van de hoop, is dat het mede door de ICT Campus makkelijker kan worden regionale vacatures in de ICT in te vullen. Het beleid om samen met de bedrijven en de instellingen een campus op te zetten sluit derhalve aan, maar tevens is duidelijk dat er nog geen gedeeld beeld is van wat die campus dan inhoudt of hoe die er uit moet zien.

De grote lijn is dat ICT-ondernemers van de gemeente verwachten dat zij zorg draagt voor een goed vestigingsklimaat, er is niet direct behoefte aan een ICT gericht beleid. De ondernemers zijn, meer algemeen, tevreden over de goede bereikbaarheid, bedrijventerreinen die er netjes uitzien, goed OV en een goed benaderbare gemeentelijke organisatie die er is als je haar nodig hebt. Hoewel daaraan niet direct behoefte is, vinden ICT-ondernemers het fijn dat de gemeente het thema ICT-Centrum uitdraagt, met name omdat dit een positieve bijdrage kan hebben aan hun grootste vraagstuk en bottleneck voor groei: het aanbod aan goed gekwalificeerde ICT-medewerkers.

4 CONCLUSIES

Op basis van de bevindingen in dit onderzoek trekt de rekenkamercommissie de volgende conclusies:

Beleid

1. Het beleid tot profilering als ICT-Centrum van FoodValley is gebaseerd op de aangetroffen economische situatie in Veenendaal en heeft in essentie de duurzame bestendiging en uitbouw daarvan als doelstelling. Deze profileringsdoelen zijn ultimo 2014 ook gehaald.
2. De beleidsdoelstellingen voor de profilering van de gemeente Veenendaal als ICT-Centrum van de FoodValley zijn vastgelegd in het Programmaplan Economie 2010-2014. Doelstellingen betreffen de bekendheid van het ICT- profiel en de bestendiging daarvan in termen van het belang van de ICT-werkgelegenheid.
3. Naast de formele doelstellingen spreekt uit het beleid al in 2011 grotere ambities. Deze zijn pas later omgezet in extern gecommuniceerde beleidsambities, met name voor de ICT Campus. Hiervoor zijn toen echter geen concrete raadsvoorstellen gedaan. Een formeel raadsvoorstel voor de ICT Campus is in maart 2016 ingediend.
4. Door het ontbreken van concrete, vastgelegde doelstellingen voor de grotere ambities is er geen monitoring en kon weinig of niet worden gecommuniceerd over de stand van zaken en de voortgang met de raad.
5. Ook bij de herbevestiging en vernieuwing van het beleid in 2015 en 2016 is er geen sprake van een 'SMART' geformuleerd beleid met een begin en eindpunt. Het is vooral een ambitie met streefdoelen. Deze zijn uitgewerkt in indicatoren die aangeven wanneer het college vindt dat de streefdoelen zijn behaald. Deze streefdoelen liggen voor het belangrijkste deel niet in de macht van de gemeente.
6. Het beleid voor ICT-Centrum wordt met de ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen besproken, er is draagvlak voor het beleid. De partners van de gemeente hebben hoge verwachtingen, met name dat de ICT Campus hen kan helpen bij de invulling van vacatures.
7. Voor ICT-ondernemers staat het gemeentelijk ICT-beleid niet bovenaan op de agenda. Zij moeten vooral ondernemen. Dit betekent dat de gemeente zelf hierin een duidelijke regie-rol moet pakken.

Uitvoering

8. De gemeente ziet zich binnen het beleid Veenendaal ICT-Centrum vooral als stimulator en facilitator. In die rol is de gemeente, zowel bestuurlijk als ambtelijk, ook zichtbaar voor de ondernemers en andere stakeholders.

9. Gedurende de looptijd van het programma 2010 - 2014 is de inzet met betrekking tot ambtelijke capaciteit vanuit de gemeente beperkt, ook in termen van ICT-kennis. Deze beperkte inzet blijft tot in 2016 voortbestaan. Voor de ten uitvoerlegging van de profilering is deze beperkte capaciteit voldoende, voor de ontwikkeling van de grotere ambities niet.
10. De financiële middelen die de gemeente inzet zijn tot 2016 beperkt ten opzichte van de uitgesproken ambities. Met het beschikbaar stellen van financiële middelen voor fase 1 van de ICT Campus is hierin verandering gekomen.
11. De inzet is vooral gericht op de uitvoering van de projectdoelen en beperkt zich tot de direct bij het project betrokken medewerkers. Binnen de organisatie van de gemeente Veenendaal als geheel is "Veenendaal ICT-Centrum" onvoldoende geborgd. Het is een project dat met de prioriteiten van de verschillende organisatieonderdelen moet wedijveren.

Samenwerking

12. Vanaf het begin van het Programmaplan Economie 2010-2014 en het subdoel om ICT-Centrum binnen FoodValley te worden, heeft de gemeente overleg gevoerd met de ICT-bedrijven en later ook met de onderwijs en kennisinstellingen.
13. De samenwerking binnen de regio FoodValley heeft er toe geleid dat de ICT Campus ook regionaal in de strategische agenda is opgenomen. Dit heeft geen direct financiële of uitvoeringstechnische ondersteuning tot gevolg voor de uitvoering door de gemeente. Het is vooral erkenning.

Resultaten

14. De concrete streefdoelen van het Programmaplan Economie 2010-2014 voor het subdoel ICT-Centrum zijn gehaald. Een eenduidige werkwijze voor monitoring, evaluatie, rapporteren en bijsturen ontbreekt echter. Op basis van de cijfers kan worden geconcludeerd dat het werkgelegenheidsdoel al behaald was bij het vaststellen van het beleid in de gemeenteraad in 2011.
15. ICT-ondernemers zijn tevreden over de gemeente Veenendaal in het algemeen en het (beleid op het) vestigingsklimaat.
16. De grotere ambities waaraan de gemeente al in 2011 in het beleid dacht, zijn anno 2016 nog geen realiteit. Wat betreft de grotere ambitie voor de ICT Campus hebben de gemeente en de externe partners nog geen gedeeld beeld van de wijze waarop deze ambitie moet worden geconcretiseerd. De gemeente heeft wel steun gekregen voor het idee van een ICT Campus en zijn er bij de partners hoge verwachtingen voor.
17. Een andere grote ambitie waaraan al in 2011 werd gedacht, het stimuleren van cross-overs met de food, is binnen het project beperkt opgepakt.

5 AANBEVELINGEN

Op basis van de bevindingen en conclusies in dit rekenkameronderzoek doet de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen.

Geef als raad het college de opdracht het volgende uit te werken:

1. Neem als gemeente het voortouw en de rol van regisseur bij het ontwikkelen van de ICT Campus. Hak knopen door wat betreft de ontwikkelingsrichting: wat is de ICT Campus (fysiek of virtueel?), welke doelen streven we na? En de belangrijkste: wanneer is het klaar?
2. Scherp de richtinggevende doelen voor de ambitie samen met de partners aan als aanvulling op de strategische ICT-Visie 2016 en laat deze door de raad vaststellen. Voor alle doelen geldt dat deze lopende het proces moeten worden gemonitord en dat hierover consistent wordt gerapporteerd aan de raad. Houdt hierbij het realisme in het oog. Als de ambitie te groot blijkt voor de beschikbare capaciteit (mensen/tijd/budget) bij zowel de gemeente als de partners: stel de capaciteit bij óf de ambitie.

Aandachtspunten bij de aanbevelingen:

3. Blijf samenwerking tussen ICT-bedrijven en andere sectoren om elkaar te versterken en gezamenlijk te innoveren stimuleren. De link met FoodValley ligt voor de hand. Doe dit vanuit de wereldwijde trend waarbij de focus van "ICT als losse sector" verschuift naar "ICT als enabler".
4. Zorg voor goed accountmanagement op de doelgroep. Zorg dat de eigen mensen beschikken over enige ICT-kennis. Zorg dat de gemeente op beslissersniveau weet wat er speelt en zorg dat de gemeente in basisbehoeftes van de bedrijven voorziet.
5. Organiseer samen met ICT-ondernemers (stageplaatsen, praktijklessen, gastlessen) en instellingen als Christelijke Hogeschool Ede, Hogeschool Arnhem Nijmegen en Hogeschool Utrecht een gunstig vestigingsklimaat voor een HBO informatica-opleidingslocatie in Veenendaal. Bovendien kan het ROC in Veenendaal (daarvoor) een voorportaal worden dat potentiële studenten levert die een lokale binding hebben.

Bijlage 1: Toetsing aan het normenkader

In de onderstaande tabel worden de bevindingen uit het onderzoek getoetst aan het normenkader dat de rekenkamercommissie voor dit onderzoek heeft vastgesteld.

Beleid	Wel	Niet	Opmerking
De gemeente beschikt over een vastgelegd beleidskader met betrekking tot versterking van de economie en de bijbehorende gemeentelijke taken.	Ja		Het Programmaplan Economie 2010-2014 van de programmabegroting 2010-2014 voorziet hierin.
Het beleid bevat de daaraan te stellen procescriteria: – probleemanalyse; – risicoanalyse; – prioriteiten; – doelen (SMART geformuleerd en gericht op prestaties en zo mogelijk effecten) en indicatoren; – beleidsstrategie (strategie voor inzet instrumenten zoals communicatie en subsidies); – afspraken met partners; – uitvoeringsprogramma en -organisatie; – procesbeschrijvingen; – borging van voldoende middelen en capaciteit; – informatie- en evaluatiemomenten.		Deels	Het Programmaplan Economie 2010-2014 voorziet hierin. De doelstellingen in het beleid zijn niet allen smart geformuleerd, soms ontbreekt de directe samenhang met het beleid. Een afzonderlijke beleidsstrategie is niet in het beleid opgenomen maar later uitgewerkt binnen het programma. De organisatie is slechts summier besproken in het beleid.
Het beleid is gecommuniceerd met de doelgroep.	Ja		Al in een vroeg stadium is overleg geweest met de bedrijvenkring en een aantal ICT-bedrijven. Hiertoe is het ICT platform opgericht.
Uitvoering			
Het project is op een adequate wijze overeenkomstig het beleid organisatorisch vorm gegeven.			Of hieraan is voldaan is niet te beantwoorden omdat de organisatie maar summier is beschreven in het beleid. Overigens is ook de vraag of meer dan wel minder was bereikt met een andere organisatie niet te beantwoorden.
De gemeente heeft de opdracht en doelen voor de programma of projectorganisatie vastgelegd. De doelen voor de organisatie zijn SMART beschreven. De te leveren prestaties van de organisatie zijn meetbaar vastgelegd.		Nee	Naast enkele profilering streefdoelen is nadrukkelijk een ambitie vastgelegd, geen uit te voeren actieprogramma met prestatie indicatoren.
De gemeente beschikt over adequate capaciteit om het beleid te kunnen aansturen en uitvoeren.	Ja		Uitgaande van de gedachte dat de bedrijven en andere stakeholders het vooral zelf moeten doen lijkt de capaciteit voldoende. In

			de praktijk maakt de gemeentelijke inzet geen impact.
De verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor de organisatie zijn eenduidig belegd. Met de andere stakeholders is een duidelijke afbakening van ieders verantwoordelijkheden.	Ja		De organisatie met de projectcoördinator voor het gehele ICT-programma is helder voor iedereen.
De beschikbare middelen staan in verhouding tot de doelen zoals vastgelegd in de beleidskaders en uitvoeringsprogramma.	Ja		Het programma is in eerste instantie een low profile ambitie om zich te profileren. Dat is in wezen een PR-ambitie.
De gemeente ontvangt de informatie die nodig is om: – beleid zo nodig bij te stellen; – de mate van realisatie van beleidsdoelen te kunnen volgen; – de voortgang in de prestaties van de uitvoerende organisatie te kennen; – (de uitputting van) het budget voor de uitvoering te volgen.	Ja		Er zijn twee tussentijdse evaluaties geweest, vier nieuwsbrieven en diverse beleidsdocumenten en ambitiedocumenten. Daarnaast zijn er een websites (FoodValley, ICT-Valley en gemeente) waarop informatie beschikbaar is.
Samenwerking			
De gemeente heeft een visie over samenwerking met doelgroepen en andere stakeholders.	ja		In het eerste programma is de samenwerking met bedrijven, onderwijsinstellingen, kennisinstituten en met andere overheden benoemd als belangrijk voor het slagen van de ambities.
De samenwerking is gestructureerd: – partners onderschrijven de samenwerking in het project; – heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de partners; – structureel overleg.	ja		Zowel in FoodValley als in ICT-Valley wordt met de partners overlegd en is de positie van de gemeente Veenendaal helder.
Resultaat			
De gestelde doelen worden behaald conform planning en binnen de gestelde financiële kaders.		Deels	Met name de realisatie van de ICT Campus loopt achter op de tijdplanning van het ambitiedocument.

Bijlage 2: Geraadpleegde documenten

- Coalitieakkoord 2010-2014 "Veenendaal ambitieus en daadkrachtig"
- Raadsprogramma 2014-2018 "de kracht van Veenendaal"
- ICT-Visie 2016
- Programmaplan Economie 2010-2014
- De ICT-sector in Veenendaal, onderzoek naar de omvang van de ICT-sector
- Actieplan 2011-2014 Veenendaal ICT-Centrum
- Voortgangsrapportage programma economie Q2-Q3 2013_def
- Ambitie document ICT Campus
- Veenendaal ICT-Centrum, Ontwikkeling en Profilering
- CHE (2016) onderzoek in opdracht van Stichting ICT-Valley en Federatie Ondernemings-
kringen Valleiregio 'De ICT-arbeidsmarkt - een analyse van vraag en aanbod in de
FoodValley'
- FoodValley, van denken naar doen, Strategische Agenda 2015-2019
- Raadsvoorstel Kredietaanvraag ICT Campus, 3-3-2016
- Brochure Veenendaal ICT-Centrum 4-2011
- Economische Monitor Veenendaal 2016
- Nieuwsbrieven Veenendaal ICT-Centrum 2010-2015
- Motie fracties D66 - PvdA op Strategische ICT-Visie en kredietaanvraag ICT-Campus, 3-3-
2016
- Plan van Aanpak ICT Campus, 21-5-2014
- Brieven subsidieverstrekking Stichting ICT-Valley, 2013-2015
- Websites:
 - www.veenendaal.nl
 - www.ictvalley.nl
 - www.bkveenendaal.nl
 - ww.ondernemendveenendaal.nl
 - www.ictstadveenendaal.nl
 - www.regiofoodvalley.nl
 - www.CBS.nl
- Artikel Financieel Dagblad 8-5-2016: Nederland barst van de innovatie valleys, clusters en
delta's: [https://fd.nl/economie-politiek/1150694/nederland-barst-van-de-
innovatievalleys-clusters-en-delta-s](https://fd.nl/economie-politiek/1150694/nederland-barst-van-de-innovatievalleys-clusters-en-delta-s)
- Economische monitor 2016 gemeente Veenendaal

Bijlage 3: Geïnterviewde personen

Naam	Organisatie	Functie
Marco Verloop	Gemeente Veenendaal	Wethouder Economie 2010-nu
Jeroen Feskens	Gemeente Veenendaal	Projectleider ICT 2015 tot 1-9-2016
Astrid van der Klift	Gemeente Veenendaal	Gemeentesecretaris
Ton Westerhof	Gemeente Veenendaal	Oud-projectcoördinator ICT (2010 – 2014)
Edward van Leeuwen	Gemeente Veenendaal	Interim programmamanager Economie (2014 -2015)
Gerda van de Pol	Gemeente Veenendaal	Beleidsadviseur Economie en Relaties
Johan Janssen	FoodValley	Directeur
Heerd Jan Hoogeveen	Economic Board Utrecht	Adviseur
Mirjam Bosch	ROC A12	Directeur locatie Veenendaal
Henk Kievit	ICT-Valley & CHE	Voorzitter / Lector
Ron van Gent	VNO/NCW Midden	Directeur
Wim Werkman	Bedrijvenkring Veenendaal	Voorzitter
Jan Koedijk	HSO	Managing Director / COO
Erik Wasbauer	Detron	Directeur
Roel Dagevos	Bartosz	Directeur
Sjoerd Perfors	Flitsmeister	Directeur
Arnold Hardeman	Hardeman Bouw	Directeur
Bart van Beek	Q-ray	Directeur
Klaas Mollema	Hillstar	Directeur
Martijn Haarman	Hatchtech	IT-Director
Gerrit Valkenburg	Valkencompany / ICT-Valley	Directeur / bestuurslid
Wim van Veelen	Gemeente Nijkerk	Wethouder
Dennis Gudden	Gemeente Wageningen	Wethouder
Aart De Kruijf	Gemeente Barneveld	Wethouder
Willemien Vreugdenhill	Gemeente Ede	Wethouder

Tabel 3: Overzicht geïnterviewde personen.

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ICT:	Informatie- en CommunicatieTechnologie
ERP:	Enterprise Resource Planning
OV:	Openbaar Vervoer
SMART:	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden
MBO:	Middelbaar Beroeps Onderwijs
HBO:	Hoger Beroeps Onderwijs
CHE:	Christelijke Hogeschool Ede
HU:	Hogeschool Utrecht
HAN:	Hogeschool Arnhem Nijmegen
ROC:	Regionaal Opleiding Centrum
WUR:	Wageningen University & Research
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
EBU:	Economic Board Utrecht
PAR:	Provinciale Arbeidsplaatsen Register

Bijlage 5: Bestuurlijke reactie

Behandeld door Pim Bannink
Afdeling Strategie & Control
Telefoonnummer (0318) 538 792

Documentnummer
Ons kenmerk
Uw brief van 19 januari 2017

Rekenkamercommissie Veenendaal
De heer ir. G.L. Tjerkstra
Postbus 1100
3900 BC Veenendaal

Datum 7 februari 2017
Onderwerp reactie rekenkamerrapport ICT-Centrum
Veenendaal

Geachte heer Tjerkstra,

Op 19 januari jl. ontvingen wij het Rekenkamerrapport naar ICT-Centrum Veenendaal. Het onderzoek is afgerond en u stelt ons in de gelegenheid inhoudelijk te reageren op het rapport. Wij bedanken u voor de mogelijkheid van hoor en wederhoor en zijn u erkentelijk voor de aanbevelingen – en de aandachtspunten daarbij – zoals in het rapport opgenomen. In onze vergadering van 7 februari jl. hebben wij gesproken over uw conclusies en aanbevelingen.

De aanbevelingen in het rapport zijn weliswaar aan het adres van de gemeenteraad, maar niettemin van belang voor ons college omdat deze ons beleid ter zake raken. De aanbevelingen worden door ons onderschreven en worden verwerkt in ons voorstel aan de raad voor de uitvoering van de tweede fase van de ICT Campus. Hierin zullen wij de ook in onze ogen benodigde regierol van de gemeente verwerken en de doelen aanscherpen. Ook met de aandachtspunten bij deze aanbevelingen zullen wij rekening houden.

Conclusies Rekenkamercommissie

Verder hebben wij kennisgenomen van de conclusies in uw rapport. Deze worden door ons in grote lijnen onderschreven.

Voor wat betreft de ICT Campus wordt onder meer geconcludeerd, dat voor de uitvoering alleen een richtinggevende doelstelling en planning aanwezig is, die niet is gerealiseerd. Dat is juist maar sluit aan op de andere conclusie, dat de capaciteit en middelen ten opzichte van de omvang van de ambitie tijdens de onderzochte periode, in vergelijking met andere projecten, te beperkt is. Al is dat laatste ("te beperkt") naar onze smaak wat te krachtig geformuleerd.

De doelgroep heeft inderdaad belangstelling voor de ICT Campus en wij kunnen ons voorstellen dat deze meent dat realisatie versneld kan worden. Er bestaat inderdaad ook draagvlak terwijl binnen de doelgroep nog niet sprake is van een voldoende éénduidig beeld van wat de ICT Campus is of zou moeten zijn.

Aanbevelingen Rekenkamercommissie

Wij zijn voornemens nog dit jaar met meer concrete voorstellen over de campus te komen. De eerste fase van de ICT Campus is voor ons ook een belangrijke 'proefperiode'. In het voorstel van vorig jaar hebben we ook aangegeven dat er draagvlak is bij de verschillende partijen om te starten, maar dat om grotere stappen te maken eerst resultaten bereikt moeten worden. Met de eerste fase pakt de gemeente haar regierol op en is zelfs de trekkende kracht. In het onderzoek van de Rekenkamercommissie, en ook in onze praktijkervaring, bevestigen bedrijven de nut en noodzaak van

de regierol door de gemeente in het uitvoeren van de visie en daarmee ook in de tweede (vervolg)fase. Wat overigens niet wegneemt dat de komende jaren het zwaartepunt van de regierol meer gedeeld moet gaan worden met de marktpartijen.

Dit jaar wordt dan ook volop ingezet om binnen de verschillende pijlers van de ICT-Visie/ICT Campus resultaten te bereiken om aan te tonen dat bedrijven (commercieel) belang kunnen hebben bij de projecten binnen de campus. Uw onderzoek omvat logischerwijs niet de volle eerste fase waardoor conclusies trekken over deze fase ook nog niet mogelijk is. Dit is ook terug te zien in de conclusies ten aanzien van de ambtelijke borging van het project en funding vanuit de regio/provincie. De afgelopen periode is hier hard aan gewerkt en zijn al diverse resultaten behaald (opzet programmteam en subsidieaanvraag provincie). De komende periode wordt waar nodig verder doorgewerkt tot aan het voorstel voor het vervolg.

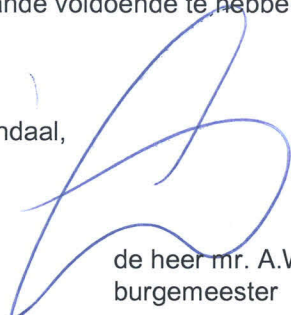
Kortom de resultaten van uw onderzoek zijn voor ons dan ook een bevestiging voor de ontwikkelingsrichting voor het voorstel voor fase 2 van de ICT Visie. In dit voorstel wordt ingegaan op de regierol van de gemeente en worden zoveel mogelijk concrete doelstellingen opgenomen.

Wij vertrouwen er op u met het bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Veenendaal,

mevrouw drs. A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

de heer mr. A.W. Kolff
burgemeester